

Rūdolfs Blaumanis

UGUNĪ

SKATU LUGA PIECOS CĒLIENOS

PERSONAS

Barons Mövensterns, Alaines dzimtkungs

Frišvagars, muižkungs

Alders, muižas skrīveris

Višķrelis, sulainis

Sutka, kučiers

Edgars, stalla puisis

Pavārs

Kristīne, istabas meita

Vešerīene, viņas māte

Horstamada, saimniece

Akmentiņš, gruntnieks Alainē

Klenga, nomnieks Alainē

Notiek Alainē, Rīgas apgabalā.

Laiks: pirms revolūcijas.

PIRMAIS CĒLIENS

Kēķis barona Mövensterna pilī. Priekšā pa labai rokai klāts galds ar kafejas tasēm, baltu kafejas kannu, maizi un sviestu. Pie kannas pieslieta avīze banderolē. Pa kreisai galdiņš ar dažām pilnām zaftes burkā un pergamentpapīru. Gar sienām dažādi trauki. Mazs kubuls ar tīru ūdeni. Uz pavarda kapara kastrolis un kapara kafejas kannu. Pie plītes zemē pāris pagaļu malkas. Kaktā kūlis skalū. Ārās durvis pa kreisai. Pa vidus durvīm iet madamas istabā. Uz durvīm pa labai jāpakāpjas pa diviem kāpšļiem. Tās noved barona istabās. Durvju tuvumā mazs plauktiņš, uz kura vairāk avīžu un vēstuļu. Visur lielākā spodrība.

PIRMAIS SKATS

Pavārs. Madama.

Pavārs, pusmūža vīrs, brangs un sārts, baltā blūzē un cepurē, sēd pie galda, dzer kafeju un tura zīmīti rokā. Madama, spīrgta sirmgalve. Vecmodīgi un spilgti tīri gērbusēs. Galvā balta muselīna aubīte ar divām platām muselīna bantēm, kuras nokaras pār muguru. Griež papīru un aizsien burkas.

P a v ā r s (lasīdams). «Buljons à la jardinière, lasis ar vēža mērci, cālis ar salātiem, zemeņu sasaldējums...» Madam, mūsu pusdienas kārtība apstiprināta.

M a d a m a. Jā, bet šoreiz ar to piezīmi, lai neaizmirstot, ka mežos arī vēl ēdami putni dzīvo.

P a v ā r s. Tiem es diemžēl ar dunci pie kakla nevaru pieklūt. M a d a m a. Lai paziņojot mežsargiem.

P a v ā r s. Ir jau izdarīts. Bet tiem arī laikam neveicas, neviens nenāk. Ja baronam tāda kāre pēc meža putniem — kas ir, parakstīsim pāra teteru no Rīgas. (*Paņem avīzi, nomauc bandroli un nosviež to pavarda priekšā zemē.*) Paskatīsimies cenu rādītājā.

M a d a m a. Jūs man esiet labs ar savu parakstīšanu un cenu rādītāju! Tas jau būtu kauns priekš visas Alaines. Baronam Mövensternam septiņi mežsargi — —

P a v ā r s. Kuri visi septiņi šaun ar svinu un netrāpa. Ļaujiet man šaut ar sudrabu, redzēsiet, kā laimēsies.

M a d a m a. No jums iznāktu labs svētdienas mednieks! Liekat nu tās tirgus ziņas mierā un palasāt labāk, kas stāv jaunākās telegramās.

P a v ā r s (*ir pārlaidis acis pār avīzi. Iesaukdami.*) Ujā!

M a d a m a. Nu, nu?

P a v ā r s. Vai gribat to visjaunāko dzirdēt? Klausāties, klausāties: «Kristīne Avotiņ, Edgars Bērzkoks — saderinājušies.»

M a d a m a. Es nesaprotu. Tā tur avīzē stāv?

P a v ā r s. Melns uz balta. Pats pirmais sludinājums.

M a d a m a. Tas nevar būt! Parādiet! (*Pieceļas un tuvojas pavāram, kas arī atstājis savu sēdekli un iedod madamai avīzi.*)

P a v ā r s. Te.

M a d a m a. Par visu tiesu! (*Atdod viņam avīzi atpakaļ. Vešeriene ienāk no āras.*) Tas tik ir pārsteigums.

OTRAIS SKATS

Vešeriene. Pavārs. Madama.

V e š e r i e n e (*nedroša, pabailīga sieva, kas daudz cietuse*). Par ko tad Horsta madama tā brīnās? Vai Kristīne iekšā?

P a v ā r s. Daudz laimes, vešerien! (*Uz avīzi rādīdams.*) Jā, viņa te ir iekšā.

V e š e r i e n e. Kur — te? (*Ar mājienu pret barona istabu.*) Es prasu: vai viņa uzkopj istabas?

P a v ā r s. Viņa tur iegāja. Bet par laimes vēlējumu nepateiksieties?

V e š e r i e n e. Par kādu laimes vēlējumu? Kas tad man par laimi?

P a v ā r s. Nu, jūsu meita precēsies. Dabūsat dēlu.

V e š e r i e n e. To ziņu jūs laikam vakar vakarā no Maskavas kroga pārnesuši mājā.

P a v ā r s. Ko nu vairs liedzaties par lietām, kas jau avīzēs lasāmas. Še paskaties pate: Kristīne un Edgars saderinājušies.

V e š e r i e n e (*spēji*) Meli!

M a d a m a. Tā tur stāv gan.

V e š e r i e n e (*atslīgdama kādā krēslā*). Vai Dieviņ!... Kas tad tādas blēņas izdomājis? Kas tur tā ierakstījis?

P a v ā r s. Par ko tad tās lai blēņas?

V e š e r i e n e. Vai Dieviņ, vai Dieviņ... vai, vai! (*Iziet ātri laukā.*)

TREŠAIS SKATS

Pavārs. Madama.

P a v ā r s. Tur būs labs jandāliņš... Lūdzu, madam, vēl vienu tasi. Jāiedzer viena melna. Es vakar par tiesu biju «Maskavā» un uzkāpu ar tādu mazu žvinguli kalnā.

M a d a m a (*no kapara kannas ieliedama*). Es jau zinu. (*Laipni norādama.*) Kaunaties ar, pavār! Jūs vēl bijāt Alainē tas, ar kuru es pret citām muižām lepojos, un nu jūs arī sākat lipt pie glāzītes.

P a v ā r s. Edgars mani paveda, madam. Viņš vakar no grāfa Medema bij dabūjis divus rubļus dzeramnaudas, un jūs pazīstat viņa likumu: dzeramnauda jānodzer.

CETURTAIS SKATS

Alders. Madama. Pavārs.

A l d e r s (*vēl ļoti jauns, ienāk no āras ar dažiem papīriem rokā*). Labrīt! Labrīt, madam!

M a d a m a. Labrīt, Aldera kungs!

P a v ā r s. Labrīt, jaunskungs!

A l d e r s. Barons mani pret deviņiem pavēstīja uz parakstīšanu. Vai viņš jau — —?

M a d a m a. Dzer nupat kafeju. Lūdzu, uzgaidāt manā istabā. Vai jūs jau padzēruši?

A l d e r s. Paldies, jā. (*Prom pa vidu.*)

PIEKTAIS SKATS

Pavārs. Madama. Vēlāk Sutka.

P a v ā r s. Pasniedzat taču tam nabaga puikam tasi īstas kafijas, madam, lai viņš Frišvagara kundzes cigoriņu ūdens garšu no mutes dabū laukā. Skandāls, kā Alaines muižas skrīveram jākaujas ar badu!

Sutka ienāk.

S u t k a (*pusmūža vīrs. Smaida bieži tādu līdēja smaidu un runā saldīgsnēji padevīgā balsī*). Labrīt, madam.

M a d a m a (*pastrupī*). Labrīt, kučer. (*Ielej tasi kafijas no kapa para kannas un iznes to Alderam pakal.*)

SESTAIS SKATS

Sutka. Pavārs.

S u t k a (*pie galda nosēzdamies*). Briesmīgas pagiras, pavāriņ. (*Ielej sev kafeju no baltās kannas.*)

P a v ā r s. Pie dažā ir tā: jo biežāk dzer, jo vairāk var panest. Pie jums, kā liekas, ir otrādi. Kur Edgars?

S u t k a. Satikās ceļā ar putnu mātes Līzīti un sāka runāt.

P a v ā r s. Ar to man arī jāsatiekas. (*Pieceļas.*) Skuķis mātei varēs pateikt, lai atstiepj divus cāļus. Tad man pašam uz putnu kūti nebūs jāiet. (*Aizpīpē papirosu un nomet tukšo kastīti pie malķas pagalēm. Iet.*) Ak jā — kas jauns: Kristīne un Edgars sadērinājušies. Stāv tur avīzē drukāts.

S u t k a. Par tiesu? (*Ker ātri pēc avīzes.*)

Pavārs aiziet.

SEPTĪTAIS SKATS

Sutka. Vēlāk Višķrelis.

S u t k a (*ir uzlēcis kājās, meklē pa avīzi un lasa ar lielu gandarījumu*). «Kristīne Avotiņ, Edgars Bērzkoks...» (*Smejas. Noliektad avīzi, pieiet pie pavarda, paceļ papirosu kastīti un iebāž to kešā. Attin savīkstīto banderoli, paskatās tajā un iemet to ugunī.*)

Višķrelis ienāk no labās puses.

S u t k a (*priecīgi*). Morjin, morjin! Ielikts gan!

V i š k r e l i s. Kas tad? Kur?

S u t k a. Avīzē! Mūsu sludinājums. Paskat.

V i š k r e l i s (*lasījis*). Nu tad redzēsim, ko tas man līdzēs.

S u t k a. Redzēsim gan. Meita ar apvazātu godu ir tikpat kā aizpuvis ābols zarā: iekrīt tev klēpī pie mazākā vēja. Gādā tik nu par vēju un izplēt rokas.

V i š k r e l i s (*stāvēdams un dzerdams*). Jā, gādā nu. Vēl jau vis nezinām, kā abi šo lietu uzņems. Šķirēji gribējām būt, kad tik par savienotājiem nepaliekam!

S u t k a. Ak, nebisties nu! Vešeriene nupat aizgāja, pupas birdinādama. Vai domā, aiz prieka raudāja?

V i š k r e l i s. Tas vēl daudz nekā nenožīmē.

S u t k a. Un pagājušās nakts tracis? Tas ar šo ziņu sader kopā kā spēķis ar saldenu pienu.

V i š k r e l i s. Kas tad noticis?

S u t k a. Vēl nezini? Nu, no «Maskavas» iznākuši, aizgājām savu malu kurš. Edgars, saprotams, atkal līdis pa logu.

V i š k r e l i s. Pie muižas kungiem?

S u t k a. Kā tad. Bet augšā cienīgās tēvs vai nu vaktējis, vai... atvēris savu logu un spēris pudeli tintes lejā. Mīle, Edgaru glābdama, rāvuse to ātri iekšā, un logs saplisis. Bijis liels troksnis.

V i š k r e l i s. Tas brangi, tas feini. (*Dzer.*) Un kā tev izgāja?

S u t k a. Modere bārās, kādēļ tik vēlu nākot. Un tev?

V ī s k r e l i s. Man? Man izgāja labi kā arvienu.

S u t k a. Pie kuras tad ciemojies? Pie dārzniek Minnas?

V ī s k r e l i s. Tu arī visu gribi zināt. (*Nem avīzes un vēstules no plauktiņa.*)

S u t k a. Pagaidi, tu man vakar sešas kapeikas paliki parādā — vai neatdosi? Citādi vēl aizmirsīsies.

V ī s k r e l i s (*meklē pa vestes ķešu*). Te ir viens sudraba piecnieks un viens divkapeiku gabals.

S u t k a. To vienu kapeiku es paturēšu procentu tiesā.

V ī s k r e l i s. Paturi ar!

Madama atkal ienāk, Viskrelis skatās ienākušo vēstuļu adresēs.

S u t k a. Es nezinu, par ko tik maza nauda tiek kalta kā šitā sudraba ģirva. Cik viegli tā var izputēt! (*Ieliek naudu rūpīgi makā.*)

Atskan elektriskais zvans. Viskrelis ar avīzēm un vēstulēm ātri prom pa labai.

ASTOTAIS SKATS

Sutka. Madama.

S u t k a. Ak, madam, ka jūs zinātu, kā man šorīt derētu gabaļiņš siļķes.

M a d a m a. Paciešaties līdz pusdienai. Pusdienā būs štovēti burkāni ar siļķi.

S u t k a. Vai es savas daļas jau tagad nevarētu dabūt?

M a d a m a. Nē.

S u t k a. Jūs mani atkal laikam gribat sodīt. Bet, nūdie, es tur līdz pusvienpadsmitiem vien biju. Prasāt skrīveram. Atnācām abi reizē līdz staļlam.

Madama nesaka nekā, bet nodarbojas atkal gar zaftes burkāniem.

S u t k a (*brītiņu gaidījis, paceļas un palokās*). Paldies par kafēju, madam. (*Iet uz durvīm un ierauga starp ķēķa traukiem tukšu zardīnu dozi.*) Lūdzu, madam, vai šito dozi var ņemt?

M a d a m a (*paskatīdamās*). Nemat.

S u t k a. Paldies.

M a d a m a. Sakāt jel — ko jūs ar tām tukšām skārda dozēm darāt?

S u t k a. Es viņas... ese... tāpat... m...

M a d a m a. Pārdodat?

S u t k a. Kāda kapeika ienāk. Labāk tak pārdot nekā nomētāt pa mistkasti.

M a d a m a. Jā, jā! (*Sutka iziet. Madama papurina galvu, pa-
ceļas un pieiet pie savas istabas durvīm.*) Ja esat izdzēruši, tad
lūdzu, Aldera kungs. (*Atkāpjas atkal un nosēstas.*)

Alders iznāk.

DEVĪTAIS SKATS

Madama. Alders.

M a d a m a. Uz tās saldās kafejas vienu rūgtu vārdu, mīlais
Aldera kungs. Un sakiet tak — ko jūs vakarnakt par to «Mas-
kavu»...?

A l d e r s (*acis nolaizdams*). Kas jums to lietu jau izpaudis,
madam?

M a d a m a. Vai jūs vēl nepazīstat muižas dzīves? Te pats gaiss
dzird un pate tumsa redz. Te nepelna maizes ar rokām vien, bet
arī ar muti. Te jādzīvo, it kā glums ledus būtu zem kājām. Pērn
jūs visu šo likāties zinot. Bet pēdējā laikā jūs sākuši... un it īpaši
ar to Edgaru... Viņš man ir mīļš no veciem laikiem, bet man
tomēr jāsaka, viņš ir lielākais palaidnis visā Alainē.

A l d e r s. Vai jums tas neizliekas savādi, ka es taisni ar Alai-
nes lielāko palaidni...?

M a d a m a. Ļoti savādi. Pavisam neizprotami. Jūs tāds godīgs
zēns, un šis —

A l d e r s. *Les extrêmes se touchent*, madam.

M a d a m a. Tie tikām tušēsies, kamēr pazaudēsat vietu.

A l d e r s. Ak, madam! Ja es viņas nepazaudēšu, tad tā mani
pazudinās. Šis Frišvagars gabalu pa gabalam manu tikumisko
cilvēku min dubļos.

M a d a m a. Un, no Frišvagara bēgdami, jūs dodaties palaidņu sabiedrībā. Šī skrīvera vietīņa priekš jums taču pirmais kāpslis ceļā pa dzīves trepēm uz augšu. Pirmajiem kāpšiem arvienu grūtāki tikt pāri. Iedomājaties par to un neķeraties tūlīn pie tādiem nederīgiem līdzekļiem, ja sirds kādreiz aptekas.

A l d e r s. Es redzu, Horsta madam, jūs mani tāpat pārprotat kā visi citi. Tos dubļus, ko Frišvagars ar savu zābaku papēžiem ik dienas manā dvēselē iemin, ar alu un šņabi nevar aizskalot proām. To es zinu. Un tādēļ es arī neēju uz «Maskavu».

M a d a m a. Kādēļ tad?

A l d e r s. Tādēļ, ka — bet jūs par mani nesmiesaties?

M a d a m a (*ar nepacietīgu mājienu*). Man taču arī ir bijis dēls.

A l d e r s. Redzat, es te esmu tāds nabaga skrīverītis ar lokanu muguru un pakalpīgu muti: «Jā, Frišvagara kungs, kā vēlaties, barona kungs!» Šis skrīverītis ar kurcošu vēderu ielien laipnās Horsta madamas istabā, izdzer tur ar pateicību tasi kafijas un apēd gabalu cepeša. Šis skrīverītis zina, ar ko tam klājas saieties, un tas apmeklē zirga pasta turētāju, «Maskavas» bodes zelli un stancijas priekšnieka palīgu. Pie doktora un mācītāja kungiem tas nevar tikt — tie stāv par augstu; līdz strožam un staļļa puisim Edgaram tas nedrīkst nolaisties — tie stāv par zemu. Šauriņās robežās ar šauriņiem solīšiem tas tekā pa glumo ledū — kā jūs sacijāt. Bet zem skrīveriša maskas iet apkārt viens cits, kura neviens nepazīst. Kā lai jums ar vienu vārdu saku, kas viņš tāds ir? Tas ir viens lepns nebēdnieks. Tas nezina nekāda cita augstuma kā tikai to, kurā krietnums paceļ, un pazīst tikai vienu zemumu, to, kurā nekrietnība nogāž. Šis nebēdnieks smejas par savu kungu sarauktām pierēm, tam vienaldzīgi visi cepeši, viņš tuvojas tam, kas pakritis, un saka: «Še roka, lūko atkal piecelties.»

M a d a m a. Ko? Kā?

A l d e r s. Jā, madam, es krogā neesmu bijis, lai dzertu, bet lai no dzeršanas atturētu.

M a d a m a. Bet tad jums tas slikti paveicas. Ne vien Edgars, bet jūs paši arī vakar bijuši stipri sadzērušies.

A l d e r s. Man tas pa daļai bij nodoms, pa daļai misījās. Es Edgaram gribu tuvoties.

M a d a m a. Hm! Pērn lejā Daugavā peldējās divi zēni. Viens sāka grimt, otrs skrēja glābt, un abi noslika.

A l d e r s. Indijā mēris ir pastāvīgs viesis, madam. Es nevienam ārstam neieteiktu nelaimīgajiem iet palīgā. Jo mēris ir lipīga un nāvīga slimība.

M a d a m a. Palīdzību sniegt ir ārsta amats. Savs amats katram jāizpilda.

A l d e r s. Katram cilvēkam vajadzētu būt tikumiskam ārstam, un katram šis amats būtu jāizpilda.

M a d a m a. Mīļo Alder, nepiemirstat divu lietu: ka visi uz vienu amatu nekad nevar tikt aicināti un — ka tikai reti kādais grib ļauties ārstēties. Mūsu miesas kaites mums nepatīk, mūsu tikumiskās vainas mēs mīlējam. Man šķiet, jūs šo patiesību arī pie Edgara esat piedzīvojuši, jo jūs sakāt, jūs viņam gribat tuvoties. Tātad viņš tā vienkārši vis neliēkas ņemties aiz rokas.

A l d e r s. Viņš manis nesaprata. Viņš domāja, es esot Frišvagara spiegs, viens no tiem, kuri ar muti pelna maizi. Izlikdamies pieņemot viņu parašas, es izjaucu viņa aizdomas.

M a d a m a. Jūs ar katru vārdu pavairojat manas raizes. Parašas ir kā dadži: ātri tie pielīp, grūti tos nokratīt. Vai jums būs spēka priekš diviem?

A l d e r s. Es nezinu, madam. Bet es to ticu.

M a d a m a. Bet ja nu jums viļas?

A l d e r s. Tad — pasaulei būs jāiztieks ar vienu skrīverīti mazāk! Vai ne, liela nelaime?

M a d a m a. Tai vajag būt lielai draudzībai, kas tā liek runāt.

A l d e r s. Madam, kad jau tiktāl dzirdējāt, tad dzirdat arī līdz beigām. Es atnācu šurp un redzēju, ka visa Alaine šī barona un šī Frišvagara priekšā guļ uz vēdera. Riebums mani sagrāba, riebums arī pret sevi pašu, jo arī sevi no paša pirmā acumirkļa jutu nospiestu uz ceļiem. Te ieradās Edgars — tas nelocījās un nesaguma, un (*paklusām*) par to es viņu iemīloju.

M a d a m a (*nopūzdamās*). Jūs piederiet pie tiem jaunekļiem, kuriem vajaga vai nu liela spēka, vai lielas laimes, lai dzīvē varētu izsisties cauri. (*Ir piecēlusēs un tuvojas Alderam.*) Lai Dievs jums dod vienu un otru! (*Noglauda viņu.*) Jūs atgādināt manu dēlu. Tam arī bij tāda karsta sirds. Viņš atstāja kantorista

vietu — tas darbs viņam bij par sausu — un mira ar diloni.
(*Noslauka acis. Īss klusums.*)

Kristīne ienāk.

DESMITAIS SKATS

Kristīne. Alders. Madama.

Kristīne. Barons jūs gaida, Aldera kungs.

Alders paņem savus papīrus un iziet pa labai.

Kristīne. Madam, mīļā, dārgā madam, palīdzat man! Dodat man padomu!

Madama. Kādā lietā? Ko tu tik uztraukta, Kristīn?

Kristīne. Vai tad jūs vēl nezināt? Nedzirdējāt, kas tur tai avīzē?

Madama. Ko? Vai tad jūs paši vis ne...? Edgars un tu?

Kristīne. Es? Es tādu sludinājumu! Bez jūsu ziņas?

*Vešeriene ienāk no āras, Kristīne stāv apjukuse,
madama iziet laukā.*

VIENPADSMITAIS SKATS

Vešeriene. Kristīne.

Vešeriene (*nosēdusēs, pēc īsa klusuma*). Tad tas nu man bij gan jāpiedzīvo no savas Kristīnes! Smalki jau gan to lietu esat izdarījuši. Nu visa liegšana, visi padomi, viss kā ar nazi nogriezts. Nu tik jādara vien tālāk... Kad ta būs kāzas?

Kristīne. Mamm, es tak pie tā sludinājuma neesmu vainīga. Es nezinu, kā tas iekļuvis avīzē!

Vešeriene. Tu nezini? Ja jūs abi tā neesat izgudrojuši, tad to Edgars viens pats izdarījis. Kam gan citam gar jums bēda!

Kristīne. Edgars to arī nav darījis.

V e š e r i e n e. Kā tu to zini?

K r i s t ī n e. Tāda nekrietnība nav pa Edgara dabai.

V e š e r i e n e. Pa viņa dabai ir tevi apprecēt, un, lai tas drīzāk iznāktu, tad viņš i uz lielākām nekrietnībām būtu gatavs. Priekš viņa tā jau arī nav nekāda nekrietnība: jo vairāk jūsu vārdus kopā daudzina, jo mazāk viņam jābīstas, ka tevi kāds cits aizvedīs.

K r i s t ī n e. Un es tomēr neticu, ka viņš to izdarījis!

V e š e r i e n e. Tāda jau pastāvīgi tava valoda par viņu: «Edgars nemaz tik slikts nav, viņam tak arī vajaga viena, kas viņu aizstāv, gan viņš saņemsies!...» Tu nu redzi, kas no tā visa iznācis. Tavs meitas gods nu pagalam. Vai tu domā, ka ļaudis ticēs, ka jūsu starpā nekas nav bijis? Vai nu nebūtu labi, kad varētu teikt: gluži no gaisa grābti meli!

K r i s t ī n e. Mamm, ja jau nu es savas jūtas pret Edgaru tā būtu varējuse apturēt, kā sienas pulkstenu aptur, kad tas rāda nepareizu laiku, es jau sen pa tavai gribai būtu izdarījuse. Bet es tak tā nespēju. Apdomā, no bērnu dienām Edgara un mani ceļi gājuši vienuviet. Mēs augām, un līdz ar mums auga patikšana vienam pie otra. Vai tu tā nemanīji, kad tas skolā pēc eglītes un citur arvien ar mani dancoja, vai neredzēji, kad viņš te gāja par dārza puiku? Tad tu nesacīji nekā, tad tev tas patika.

V e š e r i e n e. Tas Edgars, kas man patika, trīs gadus atpakaļ leišos ir nomiris. Tā, kas šogad Alainē ienāca par staļļa puisī, tā es nepazīstu.

K r i s t ī n e. Tā runā tava sirds. M a n a tikai sāp, ka viņš tos trīs gadus pie barona Edgara tā pārvērties uz sliktu. Tevi tavs asaru mūžs mācījis, ka no šāda puisī jābēg, mani cerība skubināt skubina: lūko viņu atgriezt!

V e š e r i e n e. Vai es necerēju! Vai es tava tēva nelūkoju atgriezt! Un ko es panācu? Neskaitāmas nakts, kurās stāvēju pie tumšā loga un arvien tās pašas zvaigznes skaitīju... (*Noslauka acis.*)

K r i s t ī n e. Es zinu, mamm, es zinu. Un tādēļ tev jau arī esmu apsoliņusēs: es Edgara neprecēšu. Un atkal no jauna es tev saku: es viņa neņemšu. Un es no viņa uz priekšu lūkošu izsargāties kā vien varēdama.

V e š e r i e n e. Tas jau nu gan dikti vajadzīgs. Iet jau vai jo

dienas jo trakāk. Vakarnakt atkal tikko Maskavas kroga neno-
cēluši no vietas. Uz māju nākdams, Edgars izdauzījis muižas
kungu meitu logus.

Kristīne (sāpīgi). Ej nu! Kas par nevaldāmu cilvēku!

Vešerīene. I Alders ar bijis. Tā viens otru tai dančkā velk
iekšā.

Akmentiņš ienāk no āras.

DIVPADSMITAIS SKATS

Akmentiņš. Vešerīene. Kristīne.

Akmentiņš (jauns, intelīgents, izglītots). Horsta madama
bij tik laipna un sacīja man, ka es jūs te atradišu. Sveikas!

Vešerīene. Sveiki, Akmentiņa kungs, sveiki!

Akmentiņš viņai sniedz roku un sasveicinās arī ar Kristīni.

Kristīne (laipni). Labrīt.

Vešerīene. Nu, ko jūs tik agri muižā?

Akmentiņš. Vai tas vairs agri? Pāri deviņiem!

Kristīne. Tas ir zemnieku rīts, kas jau tik tālu aizskrējis,
Akmentiņa kungs. Muižas rīts nupat vēl kā sākas.

Akmentiņš. Ak, gluži pareizi. Barons vēl nav piecēlies?

Kristīne. Patlaban dzer kafeju. Vai kādas darīšanas?

Akmentiņš. Es tikai tā ievaicājos. Darīšanas man patie-
sībā ar jums un jūsu mammiņu.

Kristīne. Nu?

Akmentiņš. Es te, garām braukdams — —

Vešerīene. Bet piesēžaties tak!

Akmentiņš. Paldies, man tūlī jābrauc tālāk. Es te, garām
braukdams, tikai iegriezos, gribēdams atgādināt... tas ir, mana
māsa lūdza, lai jūs neaizmirstot, ka esot solījušās mūs nākam-
svētdien apmeklēt. Mēs jūs katrā ziņā gaidīsim.

Vešerīene. Paldies par atgādinājumu un par ielūgumu.

Kristīne. Šie ciemi man nāk ļoti pa prātam. Man pēdējā
laikā bijušas dažādas nepatīkšanas, kuras man jāizdzen no

galvas un jāaizmirst. Liekat vien cept plāceni, mēs jūs droši apmeklēsim.

A k m e n t i ņ š. Es māšai nodošu jūsu vēlēšanos. Bet kādas nepatīkšanas — ja drīkstu vaicāt?...

K r i s t ī n e. Ak, šis un tas! Tā jaunākā irtā — nu minat — kas noticis? Es esmu saderināta.

A k m e n t i ņ š (*satrūcies*). Saderināta?!

K r i s t ī n e. Kādam jokupēterim iepaticies mani avīzē saderināt.

A k m e n t i ņ š (*atvieglināts*). Ak tā. Tikai pa jokam. Un ar ko?

V e š e r i e n e. Tepat ar muižas Edgaru. Jūs pazīstat...

A k m e n t i ņ š. Pazīstu, pazīstu.

V e š e r i e n e. Jā, redzat, tā tos meitenus šos laikos grūž neslavā.

A k m e n t i ņ š. Nu, par šito joku nav ko uztraukties. Tas ir tāds neizdevies. Kas Kristīnes jaunkundzi pazīst, tas zina, ka viņai nevar būt nekādu darišanu ar tādu... tādu...

V e š e r i e n e. Palaidni. Tiesa gan, Akmentiņa kungs. Vienu maizi gan ēdam, bet šķirtus ceļus staigājam. (*Īss klusums.*)

A k m e n t i ņ š. Jā, ko es vēl gribēju ieminēties: vai es jums varbūt nedrīkstētu atbraukt pakal?

K r i s t ī n e. Ja jums zirgi nav nostrādāti...

A k m e n t i ņ š (*jokodamies*). O, man stallī viens zirgs tik priekš izbraukšanas vien stāv. Es taču arī tāpat kungu modei dzenos pakal.

V e š e r i e n e. Un kas jums par skaistu drošku! Tajā i baronam nav jākaunas sēdēt.

A k m e n t i ņ š. Nu tad uz laimīgu satikšanos! (*Atvadās.*)

V e š e r i e n e. Ar Dieviņ!

K r i s t ī n e. Sveiki!

Akmentiņš aiziet.

TRĪSPADSMITAIS SKATS

Vešeriene. Kristīne.

V e š e r i e n e. Kristīn meit, nu tak tu reiz biji prātīga. Es

jau bijājos, ka tik tu nesāc liegties. Tu viendien tā runāji, it kā tu negribētu braukt.

Kristīne (*rūgti*). Tas bij viendien. Tagad manas domas grozījušās.

Vešerīene. Paldies Dievam!

Kristīne (*nopūzdamās*). Ak, mamm... Nav labi, ko es daru. Es tak to Akmentiņu tišā prātā vazāju aiz deguna. Es zinu, kādēļ viņš mūs pie sevis ielūdz, kādēļ viņa māsa tāda draudzene ar mani. Un tomēr es viņam ļauju iet arvien tālāk pa uzsākto ceļu.

Vešerīene. Jā, ko tad tev bij darīt? Cerības tu viņam līdz šim nekādas neesi devuse. Tā jau vienmēr bijuse mana sūrošanās.

Kristīne. Bet atraidījuse viņa arī neesmu. Un nu šis brauciens! Tas tikpat kā visu izšķirs.

Vešerīene. Vai tad tu viņa neņemsi? Laime nāk pretim, kā saulīte smaidīdama, un tu viņai griezīsi muguru? Tā tu nedari, tā nedari, meit. Būs tev labu labā dzīvošana. Un iedomā tak drusku par mani ar. Cik ilgi tad nu vairs pie tās drēbju baļlas derēšu! Rokas jau metas stīvas. Un nez vai barons maizi dos! Un, ja arī dos, žēlastības maize cepta ar vērmelņu miltiem. Gribētos tak vecumā no sava paša bērna rokas, gribētos kaktiņa, kur tevis nevienam nav brīv rušināt.

Kristīne aizklāj ģimi ar roku.

Vešerīene (*Kristīni glaudīdama*). Gan jau nu viss būs labi.

Madama ienāk no āras.

ČETRPADSMITAIS SKATS

Madama. Vešerīene. Kristīne.

Madama. Edgars nāk.

*Kristīne saņemās. Vešerīene grib doties ārā,
bet apdomājas un atgriežas atpakaļ.*

Vešerīene. Vai istabas jau uzkoptas?

Kristīne. Nava vēl.

Vešerīene. Tad es palīdzēšu.

Kristīne. Nāc!

Abas prom pa labai.

PIECPADSMITAIS SKATS

Madama. Edgars. Vēlāk Kristīne.

Madama ielej pa tam no kapara kannas baltajā, sakārto drusku tases un ieiet savā istabā. Īss klusums. Edgars ienāk no āras. Džokeja uzvalkā, ar baltām ādas biksēm un sarkanu cepuri. Rokā jājamā pātaga.

Edgars (apstājas, ķēķi ieraudzīdams tukšu. Pieiet tad pie galda, nosēstas, ielej sev kafeju un taisās dzert. Atstumj tad tasi nost un skatās madamas istabas durvīs. Kristīne ienāk atpakaļ un paņem kaut kur piekārtu skārda laišķīti priekš saslaukām. Edgars pieceļas drusku). Labrīt!

Kristīne iziet, viņa nemaz neievērodama.

Edgars (noskatās viņai pakaļ, sāk dzert, met atkal mieru un atstutē galvu rokā. Pietrūkstas tad kājās un pieiet pie madamas durvīm. Tās drusku pavērdams, padevīgi). Labrīt, Horsta madam!

Madama (ieکشā, strupī). Labrīt.

Edgars (gaida brītiņu). Vai Horsta madam šorīt tik lepna, ka nemaz negrib rādīties?

Madama. Jā, tik lepna viņa ir gan.

Edgars Par ko?

Madama neatbild.

Edgars. Par lūgšanu, madam, nākat nu laukā...

Madama iznāk.

Edgars. Labrīt, madam.

M a d a m a. Nu, vai bez žagariem atnāci?

E d g a r s (*piesteidzas pie galda un paņem pletni*). Te būs pletne. Es zinu, ko esmu pelnījis. Un par labu pārmācību jau iepriekš lielu paldies. (*Grib viņas roku satvert.*)

M a d a m a (*viņam izraudama pletni un ar kātu tam viegli iesizdama pa roku*). Ko nu! (*Iesit viņam pa muguru. Pusnopietni, pusjocīgi.*) Ak tu! Es tevi gan...

E d g a r s. Lūdzu, lūdzu, kamēr roka sāk tirpt!

M a d a m a. Ej, še. (*Atdod viņam pletni.*) Es jau nu labprāt tev muguru pataisītu zilu, ja tas ko līdzētu. Edgar, Edgar! Labi, ka tava māte vairs neredz, kā tu savu jaunību apēd!

E d g a r s. Tā paraibi jau nu gan iet. Ko lai dara?

M a d a m a. Ko lai dara?... Tavā zināmā sirdī tev vajadzēja klausīties. Bet tu tā nedarīji, un nu tā pavisam klusēs.

E d g a r s. Kā tā?

M a d a m a. Vai Kristīne līdz šim nebij tava zināmā sirds? Es manīju gan, kā tā dažu labu reizi uz tevi runāja... Jūs manā acu priekšā it kā mani bērni esat izauguši, un man tā gribējās, lai jūs abi... bet nu gan nekas neiznāks.

E d g a r s (*pēc brītiņa paklusām*). Par ko tad ne?

M a d a m a. Jūs abi avīzē esat piezoboti — —

E d g a r s. Man jau tā kučurs pasteidzās izstāstīt. Ko tad es tur — es tak tur neesmu vainīgs.

M a d a m a. Tādas lietas priekš skuķiem ir kaitīgas. Kristīnei vai nu tagad tas sludinājums jāpadara par patiesu, vai no tevis jāatraujas.

E d g a r s. Nu, un ko viņa?

M a d a m a. Viņa no tevis atrausies. Redzi, ko tava raibā dzīve panākuse.

E d g a r s (*skatās galdā un sit lēnām ar pletnes kātu pa malu. Pēc brīža*). Un ko tas Akmentiņš te gribēja?

M a d a m a. Es nezinu. Tas jau nu te muižā bieži vien apgriežas. Jā, tas Akmentiņš...

Edgars nesaka atkal nekā, bet spiež ar pirkstiem deniņus.

M a d a m a. Vai varbūt negribi kaut ko sālītu uz vakarnakti. Man te skapī ir pāris kilo...

E d g a r s. Pateicos, madam. Ja jau es pagiru pirmīt nebūtu aizdzinis, tad tās tagad būtu noskrējušas.

M a d a m a. Ak tad jau šorīt atkal bijī «Maskavā»?

E d g a r s. Nē. Alaines upē. Nopeldējos un beigās veselas desmit minūtes sev salto ūdeni no krāces liku drāzt uz galvas.

M a d a m a. Veselas desmit minūtes?

E d g a r s. Ne mazāk, ne vairāk.

M a d a m a. Kā tad tu to tik skaidri zini?

E d g a r s. Tādēļ, ka man pulkstens bij rokā.

Madama purina galvu.

E d g a r s. Tas viņam neko nekaitēs. Stāvēja divdesmit četras stundas mazgājamā bļodā ūdenī — izmēģināšanas dēļ. Tad tikai viņu man barons Edgars iedeva.

M a d a m a. Tavs krusttēvs tevi labi pazinis.

*Kristīne ienāk ar karafī rokā, izlej veco ūdeni un izskalo karafī.
Madama klusām ieiet savā istabā. Edgars nopūlas vērst Kristīnes uzmanību uz sevi, bet viņam tas neizdodas.*

SEŠPADSMITAIS SKATS

Edgars. Kristīne.

E d g a r s. Kristīn, tu man vienu labrītu esi parādā.

K r i s t ī n e *cieš klusu.*

E d g a r s. Vai jau nu šorīt būsi tik lepna, ka nemaz negribēsi runāt?

K r i s t ī n e *pilda klusēdama karafī.*

E d g a r s *(viņai tuvodamies, pielabinoši)*. Kristīn!

K r i s t ī n e *(asi)*. Liec mani mierā! Laid mani!

E d g a r s. Tad tu tik bārga šorīt! Es jau nu gan zinu... tā vakarnakts... tas sludinājums... Bet paklausies — —

K r i s t ī n e. Es nekā negribu dzirdēt! Man it nekā nevajaga dzirdēt!

E d g a r s. Bet es lūdzu —

K r i s t ī n e. Es taču saku: es itin nekā no tevis negribu dzirdēt. Laid mani garām!

E d g a r s. Vai tad nu mūsu draudzība jau tā uzreiz... tā pēkšņi pagalam?

K r i s t ī n e. Tā pēkšņi? Pastāvīgi tu viņu esi bendējis. Nu viņa reiz beigta.

E d g a r s. Beigta?

K r i s t ī n e. Jā, beigta! Pavisam.

E d g a r s. Un, ja tas tā tiešām būtu, — nu, tad es viņu atkal atdzīvināšu!

K r i s t ī n e. Par velti, tas tev vairs neizdosies.

E d g a r s. Man tas atkal izdosies! Man tas atkal izdosies, jo es uzsākšu jaunu dzīvi. Skaties, šī pavarda uguns tikko vairs gaiļējas. Es uzmetu sausus skalus, un tā deg atkal tālāk gaišās liesmās. (*Iemet skalus uguni*).

K r i s t ī n e. Un es šām liesmām ūdeni uzleju virsū! (*Grib pakert trauku, ar ko karafī bija pildījuse.*)

E d g a r s. Es to neļaušu!

K r i s t ī n e (*roku atvilkdama atpakaļ*). Un es to tomēr darīšu!

E d g a r s. Nu redzēsim!

K r i s t ī n e (*naidīgi*). Jā, to mēs redzēsim! (*Vēršas uz aiziešanu.*)

Priekšgars.

OTRAIS CĒLIENS

Vešerienes istaba, vienkārši ierīkota. Durvis vidū uz āru, pa labai rokai uz citām pils istabām. Krāsns, gulta. Viens kurvis pilns ar uzpletētu kungu veļu. Otrā vēl daži nepletēti gabali karājas pār malu. Pletējamais dēlis uz divu krēslu atzveltnēm. Uz veca, apaļa galda kurvītis ar rokas darbu, kāds lāpāms veļas gabals un liels kušķis dažādu rožu. Uz loga plaukta pāris puķu ar sarkaniem ziediem.

PIRMAIS SKATS

Vešeriene. Kristīne.

Vešeriene, domās nogrimuse, sēd.

Kristīne (ienāk no sāniem). Vai drīzi būs galā?

Vešeriene (pietrūkdamās). Nē, vēl ne. Barona mutauti un naktskrekli...

Kristīne (apslapējuse pirkstu un pielikuse pie pletīzera). Tev tas dzelzs šodien pastāvīgi izdziest, mammiņ. (Pletē.)

Vešeriene. Ak, man šodien iet stipri gausi. Domas citur vien stāv.

Kristīne. Kur tad?

Vešeriene. Tu jau gan zini. Pie Akmentiņiem Ķezberos. Esmu gluži kā noreibusi. (Raud.)

Kristīne. Par ko nu tā?

Vešeriene. Aiz laimes, meit... es nevaru noturēties... Kristīn, Kristīn, tāda vieta, tāds cilvēks...

Kristīne uzgrūž pletīzeri ar spēju grūdienu uz dzelzs paplātes.

Vešeriene (turpinādama). Es jau nu gan biju sagaidījuse: tie Ķezberi būs skaista vieta, bet, ka tie tādi, to nebiju domājuse. Pat tiltiņš pie mājas no mūra. Un cik tālu mājas sarkanie ķieģeļi

spīd!... Vai tu manīji, kā viņš mūs ar likumu iebrāuca mājā, lai mēs to lielo kviešu druvu redzot? Un cik mīļa viņa māsa! Izrādījuse man savu pūru, tā mani ieveda atpakaļ istabā un atvēra tādu mazu, glītu kambarīti: tas būšot brāļa sievasmātei. Es nezināju, ko teikt, ko ne. Un tad viņa mani nobučoja.

Kristīne. Mamm, diezgan nu par šiem ciemiem! Jo vairāk tu par viņiem runā, jo skaidrāk es redzu, ka es uz tiem nedrīkstēju braukt. Nevis Akmentiņš vien, bet visa muiža tagad domā, ka es uz Ķezberiem aiziešu par saimnieci.

Vešerīene. Tas jau nu arī notiks.

Kristīne. Mamm! Vai tad es tiešām sevi lai pārdodu!

Vešerīene. Vai tu sevi lai pārdod? Tas ir tāds iedaudzināts vārds: pārdot, sevi pārdot! Tas jauniem ļaudīm tūliņ pie rokas, kad tās karstās patikšanas trūkst. Vai tad tu Akmentiņam sevi patiesi pārdosi? Vai viņš kāds nejēdzīgs vecis, kas tev par tavu augumu nekā cita nevar dot kā tikai savu lielo mantu! Tad viņš gan tevi gribētu nopirkt. Bet viņš ir jauns, stalts, krietns un izskolots puisis. Viņš visu, kas tam ir: i savu mūžu, i savu laimi grib atdot tev par tavu mūžu un tavu laimi. Viņš neliek naudas maisa, viņš liek cilvēku pret cilvēku — —

Kristīne. Un es gribu sirdi pret sirdi. Mīlestību drīkst pirkt tikai ar mīlestību. Cits viss ir veikals un noziegums.

Vešerīene. Tā runā tas jaunības karstums. Tā runā, kas nezin, cik nedroša manta tā mīlestība ir. Naudu tu vari ieslēgt skapī. Tur viņa ir, un tur viņa paliks. Aiz kādām atslēgām tu mīlestību vari aizlikt? To es tev saku par biedinājumu. Bet to es tev saku arī par mierinājumu. Visas vainas vienreiz beidzas čulāt. Pēc gada vai arī pēc diviem tu redzēsi Edgaru un vaicāsi sev: «Vai es viņā vēl skatos ar tām pašām acīm?» Tik pārvērties viņš tev izliksies. Viss būs norimis un aizmirsts, it kā tu nekā nebūtu zaudējuse.

Kristīne (*dobji*). Un it kā man nekas nebūtu piederējis. Ar rokām tu manas puķes aplaisti, mamm, ar kājām tu tās samīn.

Vešerīene. Es saprotu gluži labi, Kristīn, cik tev grūt. Bet liels labums reti nāk bez liela grūtuma. Savaldi tikai savu sirdi, gan tad Dievs palīdzēs... Es ielikšu jaunu bultu. (*Paņem pletīzeri un iziet pa labi.*)

Kristīne (*čukstoši*). Dievs palīdzēs... gan tad Dievs palīdzēs...

Sutka ienāk pa vidu.

OĻTRAIS SKATS

Kristīne. Sutka.

Sutka. Vai pie jaunkundzēm brīv ienākt?

Kristīne. Par ko ne, par ko ne. (*Sāk nodarboties gar veļu.*)

Sutka. Jāpaskatās, ko viņas šodien dara. Pletējas. Ja es būtu jaunkundze, man šitā darba vien gribētos darīt.

Kristīne. Kādēļ tad tā?

Sutka. Tādēļ, ka tas darītāju pataisa tādu smuku. Vaigos uzplaukst tādas sārtas rozes — —

Kristīne. Kuras vistarpletizera atdzišanu. Ir dažādi rožu draugi. Bet es nedomāju, ka to starpā atrodas arī pletizera rožu cienītāji.

Sutka. Eče nu! Ar jums man iet tā kā ar nikīgu zirgu: jūdz, kādos vāgos gribi, viņš tevi vienmēr iegāž grāvī... Bet, par zirgu ieminoties, man ienāk prātā: ir gan tam Akmentiņam tas melnis stalts, ar kuru viņš jūs vakar aizveda. Laistījās vien.

Kristīne. Ir jau gan.

Sutka. Nu, vai pa tiem Ķezberiem labi izamizējāties?

Kristīne. Vai nu ne.

Sutka. Feina vieta. Tādā tik prieks dzīvot. Uz tādu i no muižas nav žēl aiziet.

Kristīne. Varbūt!

Sutka. Vai jūs tā nedomājat?

Kristīne. Kā lai es uz tādām domām nāku?

Sutka. Nu, kad tā pats gruntnieks... (*Ierauga zemē gabalu baltas ficelbantes.*) Vai jums šīs bantītes nevajaga? (*Paceļ to.*)

Kristīne. Nē.

Sutka. Paldies... Kad tā pats gruntnieks atbrauc pakal, un ieved savā sētā, tad tak dažādas domas iekrīt prātā.

Kristīne. Iekrīt jau nu gan. Es jau arī visu laiku nodomāju: «Kas man tādu laimi dos!» Teku, tek, nepanāku.

Sutka. Nu, nu!

Kristīne. Tās avīzes, tās avīzes... Apvazā tevi pa tām, i viss pagalam. Ļaudis tik lētticīgi.

Sutka. Ak tad šis par to lietu arī jau zināja? Akmentiņš? Un bij tāds...?

Kristīne. Jā, tas sludinājums man daudz ko izpostījis.

Sutka. Pateiciaties par to Edgaram.

Kristīne. Edgaram?

Sutka. Mēs vakar abi pēc jūsu aizbraukšanas bijām «Maskavā», un tur viņš iesilumā pret mani izmeta, ka šis tas vainīgais. Redzat, kas par vīru!

Kristīne. Tāds jau viņš man vienumēr izlicies... Kur tā mamma ar to pletīzeri paliek? (*Iet, gandrīz durvīs, caur zobiem.*) Valkšķis! (*Prom.*)

Sutka (*pieiet pie āras durvīm, atver tās un māj*). Cst! Cst! Cst! (*Nāk atpakaļ, iztaisa no ficelbantes cilpu un apņem ar to svārku pogu caurumu.*)

Vīskrelis ienāk, ēzdams un pāri dārza zemeņu rokā turēdams.

TREŠAIS SKATS

Sutka. Vīskrelis.

Sutka. Es jau saku, cilvēkam tik vajag dūšas. Kamēr tu mieļojies pa zemenēm — dod tak man ar kādu! — tikām es priekš tevis plūcu rozes.

Vīskrelis (*dod viņam ogas*). Nu?

Sutka. Viss kārtībā. Šaun tik vaļā. (*Saviebj ģīmi.*) Člt! Tā bij skāba... Izkrituse Ķezberos cauri. Durķ! Mūsu... mans sludinājums, lūk! Akmentiņš vairs neņems. Ir tāda gluži nošālējusēs. Un tam Edgaram es arī sakurināju pirti. Tagad tik šaun vaļā. Nudie, ja izies labi, ar tik vien tevis nelaidīšu vaļā, cik man nosolīji.

Vīskrelis. Kur tad palika?

Sutka. Aizgāja pēc pletīzera.

Vīskrelis. Vai tev vēl ir tas sudraba piecnieks, ko tev viņnedēļ iedevu?

Sutka. Ir.

Vīskrelis. Dod šurp.

Sutka (*izvelk maku un izņem rūpīgi naudu*). Tāds nīrva drīz var izputēt.

Vīskrelis (*dod viņam kapara piecnieku preti*). Še vietnieks, par to tā nav jābaiļojas.

Sutka. Mālu pret sudrabu. Tur vajaga piedevu.

Vīskrelis. Plēsoņa! (*Saņem abus ficelbantes galus rokā.*) Kas tie tev par žīdu pātariem?

Sutka. Spicelbante. To man Kristīne izbrīvēja. Man zeķes zābakos arvienu šļūk uz zemi. Laba, ko sasiet.

Vīskrelis. Tu arī visu māki likt lietā.

Sutka. Tev nāk aumaļām, man pa pilienam. Tad, lūk, jāprot.

Alders ienāk pa vidu. Ieraudzīdams Sutku un Vīskreli, viņš atkal grib atkāpties.

CETURTAIS SKATS

Sutka. Vīskrelis. Alders.

Sutka. Lūdzu, jaunskungs, lūdzu, Kristīne tūliņ būs klāt. Ā, jūs arī ziniet, kur māte raušus glabā.

Alders. Es gribēju... man drusku vešerienes vajadzēja.

Sutka (*ņirgādamies*). Mums jau arī tāpat tās vešerienes vajadzīgs. (*Smejas gārdi.*)

Vīskrelis. Nu, kā sviežas, Aldera kungs?

Alders. Pa vidam.

Sutka. Ko dara cienīgā?

Alders. Nezinu.

Sutka. Jaunkungi tagad palikuši gluži lepni. Ni vairs «Maskavā» rādās, ni. Kausu putojoša miestīņa tur jau vairāk reižu esam tukšojuši vieni paši.

Alders. To jūs, kučur, arvien esat darijuši.

Sutka. Nu, bij vēl neilgi atpakaļ reize, kad man jaunkungi palīdzēja.

Alders. Es? Jums? Neatminos.

Sutka. Tad es laikam būšu misījis. Tad tas laikam būs bijis kāds cits, kas «Maskavas» vācu galā starp abiem logiem man līdzās sēdēja.

Alders. Jums «Maskavas» vācu galā starp abiem logiem

kāds zellis var sēdēt līdzās un tomēr no jums būt šķirts caur septiņām jūdžēm.

S u t k a. Tādas burvestības es nesaprotu.

A l d e r s. Nav arī vajadzīgs.

Klenga ienāk pa vidu.

PIEKTAIS SKATS

Sutka. Viskrelis. Alders. Klenga.

K l e n g a (*vecs, kalsnējs vīrs*). Labdien, kungi! Ekur salīduši. Es meklēju, meklēju pa visu muižu — nav. Gribēju tikt pie barona. Mājā tak ir, sulainīt?

V i s k r e l i s (*strupi*). jā.

K l e n g a. Varēsiet mani pieteikt?

V i s k r e l i s. Varēšu.

K l e n g a. Nu tad nākat, man nav daudz vaļas.

V i s k r e l i s (*lepni*). Un tu domā, man jau tās vaļas tā ir!... Kā katrs spēlēs, tā es tūlīn varēšu dancot. Ej uzgaidi.

K l e n g a (*apķerdamies*). Vai, jauns-kungs, mīlais jauns-kungs, es jau zinu gan, katram sava darīšana... sava svarīga... Bet esat nu tik labi, jauns-kungs, varbūt, ka varēsiet, es jau ilgi gaidu, jauns-kungs.

V i s k r e l i s. Nu tad iesim. Redzēšu, kas būs darāms. (*Iet uz vidus durvīm.*)

Barons ar Frišvagari parādās tajās. Viskrelis atkāpjas godbijīgi, abi ienāk.

SESTAIS SKATS

Sutka. Viskrelis. Alders. Klenga. Barons. Frišvagars. Vēlāk Kristīne.

B a r o n s (*veselīgs vecpuišis, ne pār par četrdesmitiem*). Še šī krāsns ir tā vainīgā, Frišvagger. Tiklīdz viņas tajā kaitē bultes, tūlīn biljarda istabā dūmi.

Frišvagar s (stalti noaudzis vīrs ar aizmetušos vēderiņu un iesirmiemi matiem, un īsu bārdi. Ģērbies ar labu garšu. Katra kustēšanās aprēķināta, valoda viscaur svaidīta ar ārkārtēju cienīgumu. Šad un tad viņš caur lūpām izpūš vēsmu, it kā tam būtu karst. Īsi un labi dziļā tonī.) Ahā... Hm! (Aplūko krāsni.)

Klenga. Labdien, baronlielskungs! (Krīt pie rokas un nobučo baronam elkoni.)

Barons. Labdien, Klenga.

Klenga. Labdien, cienīgstēvs! (Krīt Frišvagaram pie rokas un nobučo to.)

Frišvagar s norūc kaut ko un skatās krāsni.

Klenga. Es, cienīgs baronlielskungs, lūgtu ar jums kādu vārdu parunāt. Vai baronlielskungs varbūt aizies uz baronlielskunga ķēķi?

Barons. Tepat ar var runāt. Kas ir, Klenga?

Klenga (baronam atkal pie rokas krizdams). Es baronlielskungam gribēju lūgt tos žagarus... tos žagarus... ē... tose...

Alders (paklusām uz Viskreli). Tas vēl diezgan nav žagarēts.

Barons. Kādus žagarus?

Klenga. Tos tur uz Daugavas krasta. Uz paša krasta. Es tos gribu nocirst. Man tur tās gosniņas izlien cauri un krīt zemē. Klints stāva kā siena un savu piecpadsmit asu augsta. Viendien viena gotiņa kā bij krituse, tā i lejā uz vietas palikuse.

Barons. Vajag ganam labāk sargāt. Lai gans tev to skādi atlīdzina. Bet, kad tos krūmus nocirtis, tad būs vēl sliktāk.

Klenga. Tad es tur sētiņu aizvilkšu priekšā, baronlielskungs.

Barons. Lässt man ihn die Sträucher hauen, Frischwagger?

Frišvagar s. Ich weiss noch nich. Muss besehn.

Barons. Tie žagari tiks apskatīti.

Klenga (krīt pie rokas). Pateicos, baronlielskungs, pateicos! Kad tad cienīgstēvs viņus apskatīs?

Frišvagar s (svarīgi). Tad, kad būs vaļa. Tad, kad būs vaļa, Klenga. (Pūš.)

Klenga. Nu jā, cienīgstēvs, tad, kad būs vaļa, — kā tad!

Barons. Tikām tu tam ganam to krastu liec labāk nosargāt.

K l e n g a. Ak, baronlielskungs, kam tā nelaime nāk, tam viņa nāk ar visu sargāšanu, un, kam viņa nenāk, tas viņas sauksams neatsauc. (*Kristīne ienāk un paliek neuzkrītoši durvju tuvumā stāvēt.*) Es vakar tā savās žēlabās pēc tās gosniņas vēlreiz aizgāju uz to vietu, kur tā nokrituse. Ir tāds mazs klajumiņš, pusotras vai divi asis plats. Tas tā kā celīts dāvēd pie pašas kraujākās vietas. Radzes tur stāv pārkārušās pār krastu. Kā es tā skatos un man jau no skatīšanās galva sāk reibin reibt, un es drošības dēļ pieturos pie irbenāja, viena irbenāja, tā uzreiz kā auka aulēkšiem laižas viens pār klajumu, taisni uz to vietu, kur es stāvu. Es tikko paspēju palēkt krūmos, kad jātnieks jau klāt, un — — nu tas Dau-gavā iekšā! — es nodomāju, un nelaba tirpoņa man pārskrēja pār visu miesu. Baronlielskungs, nūdie... zirgam jau priekšējās bij gaisā, līdz pusei tas jau karājās pāri krastam, nūdie, jānūdie, es to pats ar savu aci redzēju! — tad tikai vēl jātnieks sarāva iemauktus un zirgs laimīgi atcirtās atpakaļ.

F r i š v a g a r s. Kas tad tas trakulis bij? Pazini?

K l e n g a. Nē, cienīgstēvs. Tikai to zirgu, domāju, ka pazinu. Izlikās kā baronlielkunga jājamais sirmis.

B a r o n s. Pasaucat Edgaru, Viskrel!

V i s k r e l i s. Jā, baronkungs. (*Prom pa vidu.*)

SEPTĪTAIS SKATS

Sutka. Alders. Klenga. Barons. Frišvagars. Kristīne.

F r i š v a g a r s. Ich hab' an Sie schon wiederhol gesagt, Herr Baron, der Kerl wird Ihnen noch die Ferde rujeniren.

B a r o n s. Ein toller Christ.

S u t k a. Edgars vakar ar Muctapu izjāja, baronlielkungi. Es vakarā pamanīju, ka mute abās pusēs bij uzpampuse un ar asinīm. Baronlielkungi paši var paskatīties.

K l e n g a. Nu tad ar Dievu, cienīts — — (*Grib krist baronam pie rokas.*)

B a r o n s. Pagaid, pagaid vēl vienu brītiņu.

Edgars un Viskrelis ienāk.

ASTOTAIS SKATS

*Sutka. Alders. Klenga. Barons. Frišvagars. Kristīne.
Višķrelis. Edgars.*

K l e n g a. Tas viņš ir, baronlielskungs. Tas ir tas jātnieks.
B a r o n s. Tā. Ir labi. Vari iet.

Klenga nobučo baronam un Frišvagaram roku un aiziet.

B a r o n s. Tu vakar izjāji ar Mustafu, Edgar?

E d g a r s. Jā, baronkungs, vakar bij viņa diena.

B a r o n s. Vai viņš kur satrūkās, sāka trakot?

E d g a r s. Nē.

B a r o n s. Kā tad tas notika, ka tu tikko nenogāzies no krasta
Daugavā?

E d g a r s. Es Mustafu noturēju, baronkungs.

B a r o n s. Jā, jā, bet kā tu tur uz tā krasta tiki bez ceļa?
Zirgus mēdz izjādelēt pa ceļu.

E d g a r s. Man vakar tā iegribējās — jāt ārceļš.

B a r o n s. Un ja tu būtu nogāzies un zirgs būtu beigts? Vai
tu arī zini, kādu zummu viņš maksā?

E d g a r s. Nē, baronkungs. Es tikai zinu, ka dārgāka par
manu dzīvību nekā nav pasaulē. Un es šim zirgam sēdēju mu-
gurā. Mēs tad abi būtu beigti.

B a r o n s. Jā, tu būtu beigts. Vai tad tu par to nemaz neie-
domāji?

E d g a r s. Es — — iedomāju gan.

B a r o n s. Un tomēr jāji? Kādēļ?

Edgars cieš klusu.

B a r o n s. Es to iemeslu gribu zināt, Edgar!

F r i š v a g a r s. Der Kerl wird besoffen gewesen sein, Herr
Baron.

B a r o n s. Tu laikam biji piedzēris? Tu stipri dzerot.

E d g a r s (*iekšēji vārīdamies*). Es vakar alus un šnaba ne
piles neesmu pielicis pie lūpām, baronkungs.

B a r o n s. Nu kas tad tur bija?

E d g a r s (*vilcinādamies, paklusām*). Es... nezinu... kas man...
bij uznācis. (*Klusums.*)

B a r o n s. Jā, es pārdomāšu, kas tai lietā darāms. (*Iet, pagrie-
žas pret Kristīni.*) Jūsu istabai tiks jaunu krāsni, Kristīn. Jums pa
tam būs jādzīvo pie madamas. (*Iziet pa vidus durvīm, kuras Vī-
skrelis jau pasteidzies atvērt un turējis vaļā.*)

F r i š v a g a r s (*liekas vēl aplūkojot krāsni. Pūš. Tad pret Al-
deri*). Ko jūs te darāt, Alder? Vai neesat apmaldījušies? Kafeju
dzer pie Horsta madamas un nevis pie vešerienes. (*Uzdrāž ar
pīcku, kas tam rokā, uz pletējamo galdu un iziet pa durvīm, kuras
Vīskrelis arvien vēl tur atvērtas.*)

E d g a r s (*dusmīgi un skaļi*). Sumpurns!

Sutka iziet ātri.

F r i š v a g a r s (*atgriežas atpakaļ*). Kas te kļiedza? (*Skatās
draudoši Edgarā, kas izaicinoši virs krūtīm sakrusto rokas.*) Nu
paga! (*Prom, Vīskreļa pavadīts.*)

Kristīne noliec galvu un aiziet ātri pa labai.

DEVĪTAIS SKATS

Edgars. Alders.

E d g a r s. Suns tāds ar savu paga, suns beidzamais!... (*Soļo
vārīdamies pa istabu apkārt.*) Un tādu piezobošanu jūs ciešat,
jaunskungs! Kam nedeīvāt preti! Un šitie divi trani to arī vēl dzir-
dēja! Šitie... nudie... fui... (*Iet apkārt.*) Der Kerl... es esot bijis
piedzēris... Zobus tev vajadzēja iesist tavā uzpūstā rīklē!

A l d e r s (*sava apkaunojuma vēl nenorijis*). Man šī vieta jā-
atstāj.

E d g a r s. Par ko? Tā tikai trūka! Preti turēties jums vajaga,
ne bēgt! Un ko līdzēs bēgšana? Ja jūs tāds paliksat, tad jūs visur
mis zem kājām.

A l d e r s. Bet es taču citāds nevaru kļūt. Es taču nevienam
nedaru itin nekāda ļauna.

E d g a r s. Ar to vien cilvēkus no sevis nevar atsargāt. Bet dūri zem zoda, ka zobi noklab un acis dzirkstī, tad jūs redzēsāt, kā uz jums skatīsies.

A l d e r s. Man tas riebjas. Es labāk klusām novēršos no tiem, kas man pāri dara.

E d g a r s. Jā, nu, lūdzu, novēršaties no Frišvagara! Smilkšu kalnos maizes nevar pelnīt. Tas jādara Alainē.

A l d e r s (*rūgti, dūres savilcis*). Ak, mana nabadzība!

E d g a r s (*viņā noskatīdamies*). Jūs mani vienvakar pie «Mas-kavas» paņēmt aiz elkoņa un aizvedāt krogam un laikam arī labai iedzeršanai garām. (*Ar caurmanāmu jautriību.*) Tagad es jū s ņemšu... (*Uzliek Alderam rokas uz pleciem.*) Kaunaties jel! Kā nu jūsu nebēdnieks šī vamšļa dēļ var skaisties ilgāk par īsu acumirkli! Vai tad Frišvagars to nebēdnieku pavisam var ap-vainot!

A l d e r s. To nebēdnieku? To... e, cik viss tas netirs... (*Staigā apkārt.*) Tas nebēdnieks... ak, Edgar... (*Apstādamies.*) Bet tev taisnība, Edgar. (*Pieiet pie viņa un sniedz tam roku, un saka ar baltu balsi, no kuras viss rūgtums izzudis.*) Labi, ka atgādināji. Paldies!

Vešeriene ienāk.

DESMITAIS SKATS

Alders. Edgars. Vešeriene.

A l d e r s. Vai Kristīne arī tūlīn nāks, vešerien?

V e š e r i e n e. Kristīnei tagad nav vaļas.

A l d e r s. Viņa man lūdza, lai uzzīmējot burtus priekš izšūšanas. Te būs. Es vēlāk apjautāšos, vai viņai tie pa prātam.

V e š e r i e n e. Paldies, jaunskungs! (*Paņem zīmējumu un noliek to uz galda groziņā.*)

Alders iziet. Vešeriene pletē. Klusums.

VIENPADSMITAIS SKATS

Edgars. Vešerīene.

V e š e r i e n e (*skarbi*). Tu jau atkal te, Edgar! Vai tad neesi gan vēl manījis, ka negribu, lai tu pie mums atnāc?

E d g a r s. Manījis to esmu, bet es nesaprotu, kādēļ lai nenāku.

V e š e r i e n e. Es negribu, ka tu Kristīnes goda pavisam apēd. Novazājis to jau nu diezgan esi.

E d g a r s. Es?

V e š e r i e n e. Jā, tu. Vai nu tu to esi gribējis, vai negribējis, bet caur tevi tas noticis. Un tādēļ es arī nevienam citam tās vainas nevaru uzkraut kā tikai tev. Ja tu te tik bieži pa mūsu istabu nebūtu lodājis, tad arī tās valodas nebūtu izcēlušās — un viss tas cits. Tādēļ nenāc vairs pie mums.

E d g a r s. Vai tu no **v a k a r d i e n a** s tik bārga palikuse, mamm?

V e š e r i e n e. Tas viena alga, no kuras dienas. Kristīne no tevis vairs nekā negrib zināt. Satiksaties tādēļ tikai tad, kad kunga darbs to prasīs. Neņem par ļaunu, kad tev to tik klaji izsaku, bet tā ir labāk. (*Kristīne ienāk ar kādiem veļas gabaliem uz rokas.*) Kristīn, ej atnes vēl no vešas istabas tos divus barona kreklus.

Edgars iziet lēnām, galvu nodūris.

DIVPADSMITAIS SKATS

Kristīne. Vešerīene.

K r i s t ī n e. Tu laikam ar viņu bāries, mamm?

V e š e r i e n e. Es viņam aizliedzu pie mums atnākt. Tas tak nu vairs neklājas.

K r i s t ī n e (*aiziet un nosēstas pie galda. Klusums*). Un ko viņš uz to sacīja?

V e š e r i e n e. Ko viņš lai saka! Viņš tak nu arī redz, ka citādi nevar... Nāc nu pletē, es aiziešu tiem krekliem pakaļ.

Kristīne (*pieceļas, pieiet pie pletējamā galda, pletē mazu brītiņu, noliek nepacietīgi pletizeri, iet un nosēstas atkal pie galda. Satver tad piepeši uz galda stāvošās rozes un cērt tās zemē. Nikni*). Es jūs samīšu!

Vīskrelis ienāk no labās puses. Viņš ir frakā.

TRĪSPADSMITAIS SKATS

Kristīne. Vīskrelis.

Kristīne noliecas ātri pie rozēm.

Vīskrelis. Ko tad jūs tur ar tām rozēm?

Kristīne (*tās ātri sagrābdama*). Nokrita zemē.

Vīskrelis. Žēl, ka neienācu vienu acumirkli agrāk.

Kristīne. Kas tad būtu bijis?

Vīskrelis. Tad varbūt laimīgs gadījums man vienu būtu iemetis klēpī un man pie jums nebūtu jāgriežas ar lūgumu.

Kristīne. Vai jums ko izlūgties nākas tik grūti?

Vīskrelis. No jums ne: esat tik laipna un dodat man vienu no tām rozēm.

Kristīne (*puķes atkal ielikdama traukā*). To es nedrīkstu.

Vīskrelis. Par ko?

Kristīne. Dāvanu dāvināt tālāk, tas neklājas.

Vīskrelis. Bet ja tai priekš jums nav nekādas vērtības?

Kristīne. Kā jūs to zināt?

Vīskrelis. Šīs rozes tak laikam nāk no Ķezberiem?

Kristīne. Tiesa gan.

Vīskrelis. Nu redzat.

Kristīne. Kā: nu redzat? Es nekā neredzu.

Vīskrelis (*apjukdams*). Es gribēju teikte... m... Bet ar to es nokļūstu pie tāda vārīga punkta, un tā kā man nav daudz laika — — —

Kristīne. Jūs esat frakā. Barons laikam drīz sēdisies pie galda?

Vīskrelis. Jā.

Kristīne. Nu tad, ka nenokavējaties.

Vīskrelis (*paskatās ķešas pulkstenī*). Tik daudz laika man vēl ir... Jā, es gribēju teikt... īsumā... ē... īsi... es dzirdēju, Ķezbers esot... Akmentiņš... tā kā uz jums cerējis. Bet tagad pēc šitām... šitiem notikumiem... tas savu prātu esot grozījis.

Kristīne. Tā es dzirdu.

Vīskrelis. Nu redzat. Jūsu labā slava cietuse. Jūs vairs neesat tā, kas jūs pirms tā neglītā sludinājuma bijāt. Saprotams, tikai priekš tiem, kas jūs tuvāk nepazīst. Kas jūs pazīst, tas, saprotams, zina, kā uz to lietu jāskatās. Bet tādu ir maz. Es un vēl viens otrs, no kuriem atkal tikai vienīgi mani... pamodusēs... ieradusēs... deg... vēlēšanās, kaut jums būtu tāds sargs, kas jūs vienu par visām reizēm no šādām valodām izceļ laukā.

Kristīne. Tāds sargs jau atradies.

Vīskrelis. Un tas ir?

Kristīne. Es pate.

Vīskrelis. Jūs jokojat. Tad jau ābele arī pate sevi varētu apsargāt, lai zagļi neaiznes ābolus. Nē, mīļā Kristīne, sievietes gods stāv droši tikai aiz krietna vīra muguras.

Kristīne. Un kur es šo krietno muguru lai ņemu?

Vīskrelis. Griežaties... nu, īsi... griežaties pie manis.

Kristīne. Nu jūs jokojat.

Vīskrelis. Nemaz ne. Es jau sacīju, kā par tām plāpām domāju. Un par jūsu nabadzību es arī nekā nebēdāju. Es varu precēt ubadzi no lielceļa, jo man pašam, paldies Dievam, ir diezgan. Pie manis jums Akmentiņš nebūs jānožēlo. Pie tā jūs dzīvotu kā pārtikuse gruntniece, pie maniem sāniem jūs dzīvosat kā pate baroniete. (*Īss klusums.*) Vai drīkstu vienu no šīm rozēm ņemt — tā sakot, ar nozīmi?

Kristīne. Nē.

Vīskrelis. Nē?!

Kristīne. Nē.

Vīskrelis. Jūs... par tiesu... jūs dodat man, tā sakot, kurvi?

Kristīne. To vislielāko, kas man ir.

Vīskrelis (*uztraukts*). Bet par ko tad?

Kristīne. Es negribu iziet pie vīra, kam tikai ir krietna mugura vien. Es gribu tādu, kam arī ir krietns mugurkauls.

Vešeriene ienāk ar krekliem.

ČETRPADSMITAIS SKATS

Višķrelis. Kristīne. Vešeriene.

V e š e r i e n e. Pavārs jūs meklē, sulain, barons sēstas pie galda.

Višķrelis. Tūlī! (*Paklusām uz Kristīni.*) Es lūdzu — Discretion Ehrensache... (*Ātri prom pa labai.*)

PIECPADSMITAIS SKATS

Vešeriene. Kristīne.

V e š e r i e n e. Še šitām abām aprocēm trūkst pogu. Piešūn! (*Dod Kristīnei vienu kreklu, iemet otru kurvī un piestājas pie pletējamā dēla.*) Tas arī te tagad tā bieži sāk vazāties.

Kristīne. Par to nebēdā, mamm, tam es aizliedzu mani uz priekšu apmeklēt.

V e š e r i e n e. Tā gan. Dzen tos muižas ļaudis... tie visi ar vienu slotu perami. (*Palūko pletizeri.*) Ak tu tētīt, atkal jau atdzisis. (*Prom ar pletizeri.*)

Kristīne šūn. Pēc maza brītiņa pa vidu ienāk Edgars.

SEŠPADSMITAIS SKATS

Edgars. Kristīne.

E d g a r s. Viena pate?

Kristīne. Tu redzi.

E d g a r s. Man gan ar jums abām vajadzēja... es pirmin izgāju laukā tāds kā stulbs. Mamma mani izdzina. Izdzina un aizliedza uz priekšu pie jums atnākt. Es nu gribēju prasīt: vai tas noticis ar tavu ziņu?

Kristīne. Nē. Bet, kad nu viņa reiz to aizliegumu izteikuse, tad lai tas arī paliek spēkā.

E d g a r s. Ak tad man par to traci pēc bārga soda tiek uzlikts vēl bārgāks?

K r i s t ī n e. Es tevis nemaz negribu sodīt.

E d g a r s. Bet par ko tad tā? Visu nedēļu nerunā un nu aizliedz apmeklēt! Tev tak ir uz mani dusmas.

K r i s t ī n e. Bij gan, bet nu vairs nav.

E d g a r s (*parausta plecus*). Tad jau laikam vakar — —

K r i s t ī n e. Vakars? Es vakar izbraukāju Ķezberus. Tas ir viss.

E d g a r s. Nu tad es nesaprotu.

K r i s t ī n e. Edgar, mūsu draudzība ir beigta. To es tev sacīju ar naidu, to es atkārtāju bez dusmām. Es visādi esmu nopūlējusēs, lai tu savaldies. Esmu tevi rājuse, lūguse — viss par velti. Nevienā manā vārdiņā tu neesi klausījies. Viss, ko esmu panākuse, ir mana neslava.

E d g a r s (*nopūšas*). Ir jau tiesa, es tevī līdz šim maz esmu klausījies. Kā lai tev izskaidroju, kādēļ tavus vārdus tik viegli esmu laidis pār galvu? Esmu taču jauns, tāds ātrs un karsts... Un, kad ar citiem puisiem sēdu kopā, tad tas, ko tu esi sacījuse, man izliekas tāds nevajadzīgs, tāls un tāds kā nomiris. Tikai tavā tuvumā man pieplok sirds. Tu esi tāda kā balta vien, pret tevi jūtos tāds novārtījies, tāds... tāds... e, caur un caur.

Kristīne strādā nervozi tālāk.

E d g a r s. Tā, lūk, es svārstos un neesmu nūdie ar sevi mierā. Nepavisam. Tu tam netici, es zinu, bet tā ir... (*Nokar galvu un cieš brīdi klusu. Tad viņš ieskatās Kristīnē, viņa acis iezibas, tas atmet galvu atpakaļ un uzsit viegli uz galdu.*) Kristīn, kas ir: darīsim visai šai lietai galu — precēsimies.

Kristīne saraunas tikko manāmi, bet neatbild.

E d g a r s. Viss tas par mūsu draudzību, un tā — viss tas tak ir meli. Mēs skaidri zinām, ka viens otru mīlojam. Ja tu manis nemīlētu, tad tev priekš manis nebūtu bijis tādas pacietības, un es (*ar pasprūkošu kaislību*)... es vakar tikko neielēcu Daugavā, redzēdams, ka tu ar Akmentiņu aizbrauc... Nāksi pie manis?

K r i s t ī n e (*lēnām kreklus salocīdama un nolikdama*). Nē.

23 E d g a r s (*it kā pietrūkstas un skatās ar savilktām uzacīm Kristīnē*). Nē? (*Pastingri.*) Tu niekojies. Ē, tu niekojies!

K r i s t ī n e (*ļoti noteikti, tomēr ar mazliet sēru pieskaņu*). Es saku, kas notiks. Es neiešu pie tevis.

E d g a r s (*apjucis*). Tu nenāksi?... (*Atkal droši.*) Ak, tu tik mani gribi ķircināt. Dod nu vārdu, Kristīn.

K r i s t ī n e. Kā es nevaru, tā es nevaru.

E d g a r s. Vai tad tu manis nemīļo, ka tu šitā runā? Vai tad esmu pārskatījies? Tas tak nav un nevar būt.

K r i s t ī n e. Ko lai liedzos. Ja tu man nepatiktu, tad es gar tevi tik daudz nebūtu nopūlējusēs. Bet esmu sev cieti solījusēs tevis neprecēt. Es tev to tagad saku un arī to, ka turēšu vārdu.

E d g a r s. Un kāpēc tu šitā esi apņēmusēs?

K r i s t ī n e. Tādēļ, ka mūsu dzīve būtu nelaimīga. Tu vairs nevari kļūt citāds, un tāds, kāds tu tagad esi, tāds... tas... tā būtu mana nāve.

E d g a r s. Bet es tā vairs nedzīvošu. Nudie, nedzīvošu.

K r i s t ī n e. Tur nekas neiznāks, tu ar tagadējo jau par daudz ilgi esi apradis.

E d g a r s. Bet esmu tak jau uzsācis jaunu dzīvi. Vai tad tu neredzi?

K r i s t ī n e. Viena nedēļa! Un tā pate nez kā būtu pagājusi, ja tev Aldera nebūtu.

E d g a r s. Tātad Alders pie manis var ko izdarīt, bet tu nekā nespēsi?

K r i s t ī n e. Ko tad līdz šim esmu iespējuse?

E d g a r s. Līdz šim, līdz šim! Viena galva, viena bēda bij līdz šim! Lai nu gul, kas pagājis. Mēs precēsimies, un es palikšu citādāks. Es klausīšos tevī kā... kā... suns kungā. Vai tad es būšu pirmais vīrs, kas atmet puisiņus!... Nāksi? Jā?

K r i s t ī n e (*emocionāli*). Nē — nē.

E d g a r s. Nu par ko tu tā otrādi runā, nekā tu domā, Kristīn? Tas tak tā ērmoti, Kristīn! (*Mēģina satvert viņas roku.*)

K r i s t ī n e (*izvairīdamās*). Nu esam galā. Man tev vairāk nekā nav ko sacīt.

E d g a r s (*iedegdamies*). Tā jau es neiešu projām! Neiešu, kamēr man citas atbildes nebūsi devuse, Kristīn. (*Apcērt viņai roku ap vidu.*)

Kristīne (*ātri atsvabinādamās. Stingri*). Liec mierā! Es tā negribu!

Edgars. Negribi? Tu mani mīlo un negribi, ka pie tevis pieskaros... ā, tie jau ir nieki! (*Sagrābj viņu, spiež pie krūts un grib viņu nobučot.*)

Kristīne (*klusām, drebēdama*). Edgar, laid vaļā!

Edgars. Tu mani mīlo un negribi — —

Kristīne (*mēģinādama atsvabināties, diktāk un panikni*). Edgar!

Edgars. Tie jau ir nieki.

Kristīne (*atsvabina roku un atgrūž Edgara galvu atpakaļ. Lielās dusmās*). Edgar! Velns! (*Iesit viņam pa vaigu.*)

Edgars. Kristīn! (*Atlaiž Kristīni vaļā. Apgriežas un iet ātri uz durvīm. Apslēpj acis ar roku un stāv tā acumirkli. Tad ātri prom.*)

Kristīne stāv kā apstulbuse, paiet pāri soļu, apstājas atkal, tuvojas galdam, noslīd krēslā un sāk dikti šņukstēt.

Priekšsvars.

TREŠAIS CĒLIENS

Barona kabinets. Ļoti grezni un ar smalku garšu ierīkots. Grāmatu skapis, kamīns. Uz pēdējā Bismarka portreja. Pie sienas Vidzemes karte, uz pjedestāla marmora biste. Pa labai rokai rakstāms galds, pa kreisai c h a i s e l o n g u e. Durvis pa labai un kreisai. Vidus sienā durvju vietā plats aizkars.

PIRMAIS SKATS

Barons. Madama.

Barons pie rakstāma galda, ķešas grāmatu un zīmuli rokā.

Madama stāv viņa priekšā.

B a r o n s. Vai vēl kā nevajaga? Vai humeru pietiks? Jūs zināt, es tos labprāt ēdu.

M a d a m a. Pietiks, barona kungs. Ir vēl četras dozes.

B a r o n s. Nu tad labi. Sagaidāt man parīt ar vakara vilcienu no pilsētas atpakaļ. (*Nobāž piezīmju grāmatu ķešā un satver kādu avīzi. Madama paliek stāvēt.*) Vēl kas? Ak, es piemirsu — vai priekš jums pašas arī kā neatvest?

M a d a m a. Paldies, baronkungs, šoreiz nekā. Bet ja baronkungam vēl kāds acumirkļis vaļas — — —

B a r o n s. Runājat, runājat vien.

M a d a m a. Es esmu... es nezinu, vai jūs to dzirdējuši, baronkungs, ka Frišvagari skrīveri Alderi tur tā paknapi. Es viņam pa reizei esmu ielējuse tasi kafejas. Bet par to nu man no viņiem jādzird pārmetumi, ka es jūsu mantu izšķiežu. (*Uztraukta.*) Baronkungs, es to kafeju vēlētos samaksāt.

B a r o n s. Samaksāt? Cik ilgi jau jūs pie manis diēnat, madama Horst?

M a d a m a. Deviņi gadi.

B a r o n s. Un cik ilgi bijāt pie mana tēva?

M a d a m a. Divdesmit septiņi.

B a r o n s. Un jūs varat domāt, ka trīsdesmit sešu gadu laikā iemantota uzticība varētu noslikt pāra tasēs kafejas? Ejat, tā nebij madama Horst, kas man par samaksāšanu runāja. Ejat un sakāt viņai: un, ja kāds pagājušā naktī manu pili būtu nodedzinājis un madama Horst noziedznieku šorīt būtu pamieļojuse kā mīļu viesi, ir tad es nebūtu šaubījies, ka viņa pareizi darījuse.

M a d a m a (*dziļi kustināta*). Es jums pateicos, baronkungs, es jums pateicos! (*Iet uz durvīm pa kreisai.*)

Frišvagars ienāk. Madama viņu palaiž garām un iziet.

OTRAIS SKATS

Barons. Frišvagars.

B a r o n s. Jūs nākat istā laikā, Frišvagger. Sakāt — kas tur ir ar to skrīveri un madamu Horst? Jūs viņai pārmetuši, ka tā viņam dodot kafeju? Ar kādu tiesību?

F r i š v a g a r s (*cienīgi*). Es viņai tādu lietu neesmu pārmetis, baronkungs.

B a r o n s. Tad to darījuse jūsu kundze.

F r i š v a g a r s. To es nezinu.

B a r o n s. Tur nav ko šaubīties. Madama Horst nupat par jums sūrojās. Es nevēlos, ka jūs iejaucaties lietās, kas šē pili notiek. It sevišķi es nevēlos par madamu Horst nekādas kontroles, itin nekādas... Sēstaties.

F r i š v a g a r s (*paliek stāvēt*). Es pie jums, baronkungs, nupat gribēju griezties ar kādu sūdzību. Bet, tā kā man jārunā par vienu no jūsu tuvākiem dienastniekiem, tad nezinu, vai tā atkal nebūs tāda iejaukšanās, no kuras man jāatturas.

B a r o n s (*sausī*). Par ko jūs gribējāt sūdzēties?

F r i š v a g a r s. Par Edgaru.

B a r o n s. Ko tas zellis nodarījis?

F r i š v a g a r s. Viņš manis vairs nesveicina.

B a r o n s. Vai jums šī cilvēka sveicinājums tik svarīgs?

F r i š v a g a r s. Jums ar mani tikas jokoties, baronkungs. Vai jums tik vienaldzīgi, kādu cienību parāda kurš katrs jūsu... jūsu pirmajam ierēdnim?

B a r o n s (*paspiež elektriska zvana pogu. Vīskrelis ienāk no kreisās puses*). Edgaru!

V ī s k r e l i s. Viņš nupat ienāca ķēķī, baronkungs. (*Prom.*)

B a r o n s. Man patīk, ka katrs savu cienību uztur ar sava paša spēku. Bet es jums labprāt eju palīgā, ja jūs to vēlaties.

F r i š v a g a r s. Es to vēlos, baronkungs.

Edgars ienāk, palokās godbijīgi un paliek pie durvīm stāvēt.

TREŠAIS SKATS

Barons. Frišvagars. Edgars.

B a r o n s. Še Frišvaggers kungs stāsta, tu viņa nesveicinot, Edgar.

E d g a r s. Es viņa nesveicinu, baronkungs.

B a r o n s. Par ko ne?

E d g a r s. Par to ne, ka man riebjas to darīt, baronkungs.

B a r o n s. Riebjas?... Tā ir pieklājība, ko Frišvaggers kungs no visiem mani dienestniekiem drīkst prasīt. Tu viņu turpmāk atkal sveicināsi.

E d g a r s. To es gan vairs nedarišu, baronkungs.

B a r o n s. Par ko?

E d g a r s. Es jau sacīju: man riebjas.

B a r o n s (*nepacietīgi, asi*). Par ko riebjas?

E d g a r s *cieš klusu*.

B a r o n s. Tu pretosies manai pavēlei?

E d g a r s. Es lūdzu piedošanas, baronkungs. Es no baronkunga esmu pieņemts priekš zirgiem un stalla. Kāda darišana Frišvagara kungam stalli? Vai viņš pieder pie zirgiem?

B a r o n s. Diezgan! (*Pamāj ar roku, lai Edgars iet.*)

Edgars iziet.

CETURTAIS SKATS

Frišvagars. Barons.

Frišvagars. No tā laika, kad jūs viņam to jājienu pierēķinājāt kā varoņa darbu, tas tēviņš tāds palicis. Tā ir jūsu pašu vaina, barona kungs.

Barons. Pavisam otrādi, Frišvaggar. No tā laika viņš stipri labojies. Es dzirdu, viņš nemaz vairs nežūpojot. Tik renitenti viņš pret mani izturas pirmo reizi. Vai tā tikai nebūs jūsu vaina? Es nezinu, ko lai daru.

Frišvagars. Atlaist! (*Pūš.*)

Barons. To es nevaru. Vai jūs man tikpat veiklu jātnieku gādāsat vietā?

Frišvagars. Un jūs atļausat arī turpmāk mani no šī resgaļa visas muižas priekšā blamierēt? Barona kungs, es to neciešu.

Barons. Tad sakāt, kā citādi lai viņu sodu. No algas atvilkt? Tas man nepatīk, un par naudu Edgars arī neko nebēdā.

Frišvagars. Pabiedējiet viņu vismazāk ar atlaišanu.

Barons. Ar ko es biedēju, tā man vajaga arī gribēt izpildīt. Tas neiet.

Frišvagars. Barona kungs, jūs manis negribat aizstāvēt pret šo palaidni. Jūsu staļļa puisis jums stāv tuvāk nekā jūsu muižas pārvaldnieks. Labi, ka es to zinu. (*Prom ar dusmām.*)

Barons (*dikti*). Frišvaggar!

Vīskrelis ienāk.

PIEKTAIS SKATS

Barons. Vīskrelis.

Vīskrelis. Akmentiņš no Ķezberiem vēlas ar baronkungu runāt.

Barons. Lai nāk! Un tad pasaucat man Frišvaggar kungu atpakaļ.

Vīskrelis. Jā, baronkungs... Baronkungs, viendien sacijāt, ka no guļamistabas tepiķi iekritušās naudas trūkstot vēl vecs sudraba piecnieks. Es viņu nupat tur atradu. (*Pasniedz baronam naudu.*)

Barons. Ā, jums tak reizēm gaišākas acis nekā Kristīnei. Abus zelta gabalus viņa atrada, šis sudraba plēvītes ne. Paldies!

Vīskrelis prom. Akmentiņš ienāk.

SESTAIS SKATS

Barons. Akmentiņš.

Akmentiņš. Labdien, baronkungs!

Barons. Labdien, Akmentiņ! Nu ko labu teiksat? (*Māj, lai Akmentiņš nosēstas.*)

Akmentiņš. Pateicos! (*Nosēstas.*) Es nāku pie jums, baronkungs, kā Alaines dziedāšanas biedrības priekšnieks. Mūsu dziedāšanas biedriba nodomājuse sarīkot zaļumsvētkus un griežas pie sava goda biedra ar padevīgu lūgumu priekš šiem svētkiem izbrīvēt pils parku lejā pie «Maskavas».

Barons. Labprāt. Tikai jums jāapsola par to gādāt, lai koki netiktu apskādēti. Pērn tas bij noticis.

Akmentiņš. Diemžēl. Šogad par kārtību gādās sevišķi parka sargi.

Barons. Nu tad man tur nekas nav pretī.

Akmentiņš. Lielu paldies, baronkungs. Izrīkojuma dienu jums vēlāk paziņošu.

Sutka ienāk. Barons paskatās Sutkā.

SEPTĪTAIS SKATS

Barons. Akmentiņš. Sutka.

Sutka. Es, baronlielkungi, ar jums tā mazdrusciņ — —

Barons (*uz Akmentiņu*). Jā... nu tad...

A k m e n t i ņ š. Vēlreiz pateicos par atļauju un — ardievu, baronkungs!

B a r o n s. Ardievu, Akmentiņ. (*Akmentiņš prom.*) Bet man vairs nav daudz vaļas. Īsi, trīs vārdos, kučer, — — kas ir?

ASTOTAIS SKATS

Barons. Sutka.

S u t k a. Trīs vārdos es gluži nevarēšu, baronlielkungi...

B a r o n s. Nu tad četros.

S u t k a. Nāksies arī tā grūti. Bet kad baronlielkungi tā pavēlē: es gribētu precēties, baronlielkungi.

B a r o n s. Precēties! Ā! Nu labi, labi. Ar ko tad?

S u t k a. Ar to pašu moderi, baronlielkungi.

B a r o n s. Piena vai lopu moderi.

S u t k a. Piena moderi, cienīgi baronlielkungi. Jūs jau varbūt ziniet... jave...

B a r o n s. Es nekā nezinu. Kas tur ko zināt?

S u t k a. Nuja, kad nu ne, tad... tade... Un to kučura vietu es arī ar to pašu reizi gribētu atstāt. Man tās rokas, redziet, baronlielkungi, reizēm notirpst. Tad es labāk pie tām govīm.

B a r o n s. Jā, tu esi labāks barotājs nekā braucējs. Tas tiesa. Ja modere ar to mierā, es tevi labprāt atlaižu.

S u t k a. Mums jau savā starpā viss norunāts, baronlielkungi.

B a r o n s. Nu tad daudz laimes!

S u t k a. Paldies, baronlielkungi. (*Krīt pie rokas.*) Pateicos! (*Iet, pie durvīm.*) Pateicos, baronlielkungi! (*Prom.*)

Barons nosmīn tam pakal un uzpīpē papirosu. Alders ienāk ar dažiem papīriem rokā.

DEVĪTAIS SKATS

Barons. Alders.

B a r o n s. Paraksti?

Alders (*tuvodamies*). Jā, baronkungs. (*Noliek rakstus barona priekšā.*)

Barons (*paskatās pavirši rakstos un paraksta tos. Tad pēdējā ieskatīdamies*). Kas tas? Tās jau ir peršas. Ko jūs man tur atnesuši! (*Sniedz viņam papīru atpakaļ.*)

Alders. Es jūs, baronkungs, gribēju lūgt, lai jūs tos pantus izlasiet.

Barons. Par ko? Es no dzejoliem nekā neprotu. (*Nomet lapu uz galda.*) Vai varbūt jūsu pašu darbs?

Alders. Jā — un es gribēju no jums izlūgties spriedumu...

Barons. Jūs jau dzirdat, es no tādām lietām nekā nejēdzu. Zinu tikai, ka tās visretākos gadījumos kaut ko ienes. Kā jūs uz šo nelaimīgo ideju nākuši?

Alders. Kā to lai izskaidroju: man bij jādzejo, un es dzejoju.

Barons. Varu jums tikai dot vienu padomu: metat to dzejošanu pie malas, pirms tā jums nav kļuvuse par nepārvaramu ieradumu. Citādi jūs priekš praktiskās dzīves kļūsat par nederīgu cilvēku.

Alders. Es jau tas esmu, baronkungs. Un tādēļ es... jūs... gribēju lūgt: vai jūs man no viņas nevarētu palīdzēt atsvabināties?

Barons. Atsvabināties? No praktiskās dzīves? Jā, kā lai es to izdaru?

Alders. Atļaujiet man to izteikt: palīdzat man tikt pie augstākas izglītības.

Barons. Es domāju, tās jums priekš jūsu stāvokļa pilnīgi pietiekoši. Jūs rakstāt un runājat trijās valodās, un, es manū, jūs šo to arī esat lasījuši.

Alders. Bet tas viss manis vēl neatsvabina!

Barons. Vai augstskola jūs atsvabinās? Arī aiz tās stāv praktiskā dzīve ar saviem prasījumiem.

Alders. Bet ne ar tik nejēdzīgiem! Es tagad esmu kā akmeņu šķausna, kas guļ uz šosejas un kuru braucēji pamazām saberž putekļos.

Barons. Ikkatram apzinīgam cilvēkam sava dzīve jāupurē pienākumam. Vai jūs kā dzejnieks domājaties būt brīvs? Jo augstāks amats, jo lielāki pienākumi.

A l d e r s. Un jo saldāka apziņa, kad tie veikti. Citādi man būs ap sirdi, kad vakarā apgulšos, Alaines piena rēķinus savedis kārtībā, un citādi, kad būšu sarakstījis gabalu, kas cilvēci var atsvabināt no kāda briesmīga aizsprieduma.

B a r o n s. Priekš lieliem mērķiem dzīvot un mirt, tā palaikam ir jaunu karstgalvju ilgošanās. Bet viņiem nenāk ne prātā savu varoņu pacietību, pašaieliedzību un izturību rādīt tais mazās lietās, kuras tiem ar roku sasniedzamas, kamēr izdevība uz lielajiem darbiem ir ļoti reta. Un, kā šie lielie darbi ir tikai viņu sapņi, tā tas pa lielākai daļai ir arī ar viņu spēku. No smilkšu ķerras atstājas, bet kalna apgāzt nevar. Ja gribat gatavoties uz lielām lietām, tad papriekšu parādaties mazos darbos kā uzcītīgs strādnieks.

A l d e r s. Cik ilgi man to smilkšu ķerru vēl dzīt? Līdz pirksti vairs neatliecas taisni? Es domāju, es tiem maziem pienākumiem jau līdz apgrēcībai esmu bijis uzticīgs.

B a r o n s. Un es domāju, jūs pret dažu no tiem vēl līdz apgrēcībai esat bijuši akli. Mums ir pienākumi uz āru un pienākumi pašiem pret sevi. Kā stāv ar pēdējiem? Kā jūs savu rakakteri esat cietinājuši priekš diženās nākamības iekarošanas? «Maskavas» krogs ir bijuse jūsu smēde, un mans staļla puisis bijis tas kalējs, kas jums jūsu ieročus palīdzējis rūdīt!

A l d e r s (*apjucis*). Baronkungs... šis pārmetums... ja jūs lietas isto sakaru zinātu... taisni šī lieta runātu man par labu.

Barons nosmejas klusām un omulīgi.

A l d e r s (*lepni*). Jūs man neticēsāt, baronkungs! Bet lai ir! Es gribēju padarīt krietnu darbu. Es Edgaru gribēju atgriezt.

B a r o n s (*ar laipnu ironiju*). Jūs...? Arvien labāk. Tā tad nejūtaties aicināti uz dzejnieka amatu vien, bet arī uz mācītāja?

A l d e r s. Katrs īsts dzejnieks ir dzimis mācītājs!

B a r o n s. Kā tad! Un arī ārsts. Es nu vairs nebrīnēšos, ja jūs turpmāk manai vešerienei parakstīsāt recepti pret kaulu sāpēm! Šādā kārtā nav grūt ap visām lietām šaudīties apkārt un savu vieglo prātu aizbildināt ar pienākuma vārdu.

A l d e r s. Jūs mērojiat pienākumu ar collu mēru, es ar asu mēru. Tā mēs nekad nesapratīsimies, baronkungs.

B a r o n s. Man arī tā liekas. Bet, kur man trūkst saprašanas, tur man trūkst arī gribas kaut ko darīt.

Alders paņem parakstītos papīrus, palokās un aiziet. Barons noskatās viņam brītiņu pakaļ, paņem tad lapu ar dzejoļiem, lasa, pārplēš to lēnām vienreiz pušu un iemet papīru kurvī.

Viena daļa nokrīt zemē. Frišvagars ienāk.

DESMITAIS SKATS

Barons. Frišvagars.

B a r o n s (*stingri*). Es jūs gribēju lūgt, Frišvaggers, sarunā ar mani turpmāk vairāk savaldīties. Es cienu jūsu spējas. Bet es nevaru ļaut, ka jūs atstājat neievērotas mūsu starpā vilktās robežas. (*Frišvagars tikko manāmi palokās un grib iet.*) Vēl ko. Tas Alders — viņš man lāgā nepatīk. Viņam tāda neskaidra galva. Pārspīlētas iedomas. Es varbūt nemaldos, pieņemdams, ka viņš uz Edgaru darījis to slikto iespaidu. Es tādus cilvēkus muižā labprāt neieredzu. Jūs viņu esat pieņēmuši, gādājat, ka tas drīzumā atkal aiziet.

F r i š v a g a r s. Kā jūs vēlaties, barona kungs.

Vīskrelis ienāk. Tūliņ pēc tam madama.

VIENPADSMITAIS SKATS

Barons. Frišvagars. Vīskrelis. Madama.

V ī s k r e l i s. Zirgi pie durvīm, baronkungs. Pēc astoņām minūtēm pienāks vilciens. (*Paņem mazu koferi un nes to uz durvīm pa labai rokai.*)

B a r o n s. Es tūliņ braukšu. Revolvers ir?

V ī s k r e l i s. Jā, mazais. Lielajam pie stobra ir drusku rūsas. Tas palika manā istabā.

B a r o n s. Labi.

Vīskrelis atver durvis, barons iziet. Viņam seko madama un

Frišvagars. Skatuve mazu brīdi stāv tukša. Tad Klenga ienāk ātri pa kreisajām durvīm, satrūkstas, kabinetu ieraudzīdams tukšu, un grib doties atkal laukā. Madama ienāk atpakaļ.

DIVPADSMITAIS SKATS

Madama. Klenga.

M a d a m a. Nu, Klenga, ko jūs te?

K l e n g a. Ak, madamiņ cienīgā, neņemot nu par ļaunu, es tepat tikai pie durvīm... tālāk ne... nudie... gribēju vēl lielkungu, kā smejas, noķert aiz svārku stūra —

M a d a m a. Baronkungs nupat aizbrauca.

Frišvagars un Višķrelis ienāk atpakaļ. Madama aizslēdz durvis, izvelk atslēgu un iebāž to ķešā, un iziet.

TRĪSPADSMITAIS SKATS

Frišvagars. Višķrelis. Klenga.

F r i š v a g a r s. Kas ir, Klenga?

K l e n g a. Labdien, cienīgstēvs! (*Krīt pie rokas. Višķrelis nozūd aiz aizkara.*) Gribēju, ek, ar baronlielkungu... bet jūs jau nu vēl labāk... jums jau nu tāda pate vara...

F r i š v a g a r s. Kas ir, kas ir?

K l e n g a. Ek, tie žagari uz Daugavas krasta. Man tagad būtu vaļas cirst, ja būtu brīv.

F r i š v a g a r s. Jā, tev! Tev ir vaļa. (*Pūš.*) Bet man vēl nav bijis vaļas viņus apskatīt.

K l e n g a. Es jau zinu, vai ta nu cienīgtēvam tā... nez par ko cienīgtēvam nav jāgādā... Muižas būšana... nav jau tā kā mužiku māja... (*Nokrekšķas.*) Es... ese... viņreiz cienīgmāte ieminējās... neesot... tad es atvedu tādu spainīti sviesta...

F r i š v a g a r s. Cik tad mārciņa maksā?

Klenga (*laimīgs*). Gan saligsim ar cenu, cienīgtēvs, ja tik būs diezgan prišs. Es jau gan saimniecei sacīju, lai to prišāko.

Frišvagar s. Nu lab, lab. Es rītu vai parītu aizbraukšu apskatīt tos krūmus. Barona nebūs mājā, tad iznāk tā pavaļīgāk.

Klenga. Paldies, paldies, baron — cienīgstēvs! (*Krīt pie rokas.*) Nu tad es gaidīšu. Ar Dieviņ!

Frišvagars noņurd kaut ko bārdā. Klenga iziet. Vīskrelis izlien pa priekškara starpu.

ČETRPADSMITAIS SKATS

Frišvagars. Vīskrelis.

Frišvagar s. Sīksts vecis tas Klenga. Ko tas reiz iedomājies, tam jānotiek. (*Piedāvā Vīskrelim cigāru.*)

Vīskrelis. Pateicos, Frišvagar kungs. Jā, tiesa gan.

Frišvagar s. Nā, kā jums patik gaidāmās pārmaiņas, par kurām barons nupat ieminējās?

Vīskrelis. Es savām ausīm negribēju ticēt! Kučurs par modernieku un Edgars par kučuru. Taisnību sakot, tas aitasgalva Sutka nu gan arī vairāk der laidarā nekā stallī, bet tas Edgars —!

Frišvagar s. Tuvu jau tas līdz šim bij pie barona auss, nu tas būs vēl tuvāk. Pagaidat tikai, tas arī jums drīz dancos uz deguna.

Vīskrelis. Vai jūs baronam stāstījāt par viņa nepieklājībām pret jums?

Frišvagar s. Par ko man to darīt! Manis šī resgaļa rupjības neaizskar.

Vīskrelis. Un es cerēju, ka jūs viņam laužīsāt kaklu.

Frišvagar s. Ja viņš jums tik apnicis, par ko gaidāt no manis, ko pats varat izdarīt?

Vīskrelis. Šimbrīžam tas nav pa manai spējai.

Frišvagar s. Hā! Katram cilvēkam ir savs valdziņš, aiz kura to var pakārt. Un šim Edgaram ir pat resns valgs ap kaklu: viņš žūpo.

Vīskreli s. Nedzer vairs, kamēr skrīveris viņam piesities par draugu.

Frišvagars (*pūš*). Man Alders izrādījies par nederīgu. Es viņu atlaidišu.

Vīskreli s. Tā cita lieta. Bet tomēr — — Edgars no manis sācis sargāties.

Frišvagars. Ņemat Sutku palīgā.

Vīskreli s. Tā viņš tāpat neieredz.

Frišvagars. Pavāru.

Vīskreli s. Pavārs nekā neuzņemsies.

Frišvagars. Vai tad pavāram jāzin, ko viņš dara!

Vīskreli s. Bet kā tad viņš nezinādams —?

Frišvagars. Nu neizliekaties nu!

Vīskreli s. Nē, es par tiesu nesaprotu.

Frišvagars. Pavārs ir labsirdīgs cilvēks. Tāds reibumā arvien meklē drauga un glāzītes biedra. Ja jūs viņam papriekšu iestāstīsiet: Edgars par jums runāja to labu un to labu, tad jūs — —

Vīskreli s. Ā, tā! Es pavāru, viņš Edgaru —

Frišvagars. Un, kad viņš to puisī tā drusku būs sasil-dījis —

Vīskreli s. Tad es viņu pamatīgi ieziepēšu un uzliešu garu.

Frišvagars. Un gādāsat, ka tas tik drīz no pirts netiek laukā. Na, redzat, jūs nemaz tik neapķērīgs neesat. Tā jaunais kučurs drīz no bukas būs zemē.

Vīskreli s. Cerēsim.

Frišvagars. Par to nešaubāties. Cilvēks, kas no kaut kādas kaislības sāk atjūgt, līdzinās slimniekam, kas nupat piecēlies no gultas. Mazākais nieks to atkal atsviež atpakaļ. Pēc pāra nedēļām te būs zaļumsvētki (*Kristīne ienāk. Frišvagars, it kā valodu turpinādams.*) — — tādēļ lieciet kučuram tās zaļās kamanīņas nonest un paziņojat segliniekam — —

Vīskreli s. Es dzirdēju, ko barons sacīja, es to nepiemir-sīšu, Frišvagara kungs.

Frišvagars iziet.

PIECPADSMITAIS SKATS

Višķrelis. Kristīne.

Kristīne saloka uz rakstāma galda samētātas avīzes un noliek tās uz etažeras.

V i s k r e l i s. Vai gribat ko patīkamu dzirdēt, Kristīn?

K r i s t ī n e. Par ko ne.

V i s k r e l i s. Edgars iecelts par Alaines kučuru.

K r i s t ī n e. Un kas man tur par prieku?

V i s k r e l i s. Nu Edgars varēs precēties.

K r i s t ī n e. Tas tad būs viņa prieks, ne mans.

V i s k r e l i s. Nu — varbūt jūsu un viņa — abu divu.

K r i s t ī n e. Jūs esat nekaunīgi, Višķrel!

V i s k r e l i s. Vai tādēļ, ka man tik labas acis? Es redzu gan, kas viens otram ar lielu likumu iet garām un, garām aizgājuši, tomēr viens otru ar acīm apēd... Kristīn, Kristīn, to es no jums nebūtu domājis! Tik nelabu garšu! Fui, deivel! (*Prom.*)

SEŠPADSMITAIS SKATS

Kristīne. Vēlāk Alders.

Kristīne iekustas dusmīgi un turpina tad rakstāmgalda uzkopšanu.

Paceļ zemē gulošos papīra gabalus un met tos kurvī. Ieskatās vienā gabalā un sāk lasīt.

Mūžīga mīlestība

Manā dārzā, dārziņā

Bārga krusa bira,

Rozītes pusnomira,

Pusnenomira.

Nolauztos zarus

Meitene kājām mina,

Bet j a u n a s atvases

Saknītes dzina...

Mūžīga mīlestība... (*Atspiežas pret rakstāmo galdu un nolaiž roku ar papīru gar sāniem. Alders ienāk.*) Aldera kungs — kā tas dzejols te iekļuvis? Tas tak ir jūsu rokraksts?

Alders. Es viņiem nupat nāku pakaļ... Saplēsti?... Man tie pirmi ar citiem papīriem bij atnesušies līdz.

Kristīne. Tā tad jauns dzejnieks? Un nelaimīga mīlestība arī jau?

Alders. Tā nav mana. Tas ir Edgara dārziņš, kuru jūs izpostāt.

Kristīne. Aldera kungs!

Alders (*sirsnīgi*). Miļā Kristīnes jaunkundze, nu sakāt — par ko jūs pret viņu tik cietsirdīga?

Kristīne. Par to, ka tur nekas nedrīkst iznākt.

Alders. Nedrīkst? Kas tad jums aizliedzis kļūt laimīgai? Kaut jūs zinātu, kā Edgars jūs mīlē!

Kristīne. Es zinu to, Aldera kungs. Bet es arī zinu, ka nav briesmīgāku ciešanu, kā kad divi cilvēki viens otru mīlē un tomēr moka. Es negribu iekļūt šai ellē.

Alders. Par ko jūs tik stūrgalvīgi turaties pie domām, ka Edgars paliks tāds, kāds tas bijis? Jūs taču redzat — viņš jau ir pārvērties.

Kristīne. Jums par patikšanu un man par spīti viņš pārvērties, bet ne paša sirds skubināts.

Alders. Bet ja nu viņš tāds paliek?

Kristīne. Ja viņš tāds paliek? Ja viņš tāds paliek?... (*Nošalkdama.*) Ak, ko jūs runājat! Tas brīnums jau nekad, nekad nenotiks. (*Novēršas, savas uzkušošās jūtas gribēdama apslēpt, un aizsteidzas ātri aiz priekškara.*)

Alders (*paceļ no papīru kurvja sava manuskripta gabalus un saplēš tos gausi mazos gabaliņos. Tos kurvī sakaisīdams atpakaļ*). Dusat saldi!

Edgars ienāk steidzīgi.

SEPTIŅPADSMITAIS SKATS

Alders. Edgars.

E d g a r s (*bez svārku, tikai sarkanā krekļā ar vaļēju, pelēku vesti*). Tā tad atlaists!

A l d e r s. Kas? Tu?

E d g a r s. Nē, jūs — jūs! Vai ta vēl nezināt? Frišvagars jūs atlaidis.

A l d e r s. Tā?!...

E d g a r s. Nu redzat! Tas notiek manis dēļ! Nu redzat, nu!

A l d e r s. Es aiziešu, bet ne tevis dēļ. Tā mana paša vaina. Es baronam lūdzu, lai tas mani no visiem šiem vagariem atsvabina. To nu viņš arī dara, tikai drusku citādi, nekā es domāju.

E d g a r s. Un es atkal palieku viens pats...

A l d e r s. Tev paliek Kristīne.

E d g a r s. Vai jūs tā domājat? Nu tad paklausaties: man bij kauns jums to agrāk stāstīt. Es viņu viendien uzrunāju. Un ko viņa man atbildēja?... Viņa man iesita.

A l d e r s. Iesita?

E d g a r s. Jā... Mīlo Alder, tu man esi labākais draugs pasaulē, bet iesist — es nezinu, kuru cilvēku būtu laidis dzīvu no pēdām, ja tas man būtu iesitis! Tik tiešām, man tāda daba... Un viņa man iesita... Kā ledus man apsala ap sirdi. Es domāju, nu viss pagalam, nu es viņu ienīdēju. Bet par velti, par velti! Dusmas un mīlestība, mīlestība un dusmas māc mani vai nost — es nezinu, ko lai daru. (*Pieklaujas pie Aldera.*)

Alders apņem viņu mīļi. Klusums.

E d g a r s. Šodien atkal tas Akmentiņš te ložņā apkārt. Ko viņš te grib, ko viņš te grib!

A l d e r s. Viņš no barona izprasījis parku zaļumsvētkiem.

E d g a r s. Un sēd tagad vešerienes istabā. Tur viņš izlūgsies sev dancotāju — uz visu mūžu!

A l d e r s. Edgar, vai tu Kristīni tik slikti pazīsti?

E d g a r s. Vienu viņai taču vajag ņemt! Mani viņa atraidīja —

kādēļ viņa lai nenosolās Akmentiņam! Ā, to iedomāt! Trakam jāpaliek!

Vešeriene ienāk.

ASTONPADSMITAIS SKATS

Alders. Edgars. Vešeriene.

Vešeriene (uz Alderī). Vai Kristīnes neredzējāt, jauns-kungs?

Alders. Viņa iegāja zālē. Iesim, Edgar!

Edgars. Ejat vien.

Alders prom.

DEVINPADSMITAIS SKATS

Edgars. Vešeriene.

Vešeriene tuvojas aizkaram.

Edgars. Pagaidi drusku, Kristīnes mamm... Vai Akmentiņš vēl pie jums?

Vešeriene (nelaipni). Kas tev tur ko taujāt? Ir viņš, nav viņš.

Edgars. Mamm, es Kristīni gribu precēt! Tādēļ sūti to Akmentiņu projām, ja tas vēl tur ir.

Vešeriene. Kā negudrs! Vai nezini, ka Kristīne tevis negrib!

Edgars. To tu viņai esi ierunājuse. Viņa mani mīlo. Neturies nu vairs preti. Man tagad būs laba vieta ar. Barons mani ieliek par kučuru.

Vešeriene. Un cik ilgi tu tai labā vietā būsi?

Edgars. Nu tu tak redzi, kā es tagad dzīvoju!

Vešeriene. Vai vēl nedēļu varēsi novaldīties?

Edgars. Par cik ilgu laiku tad tu man ticēsi? Par pusgadu, gadu? Nu, es nodzīvošu vienu gadu tā kā šīs nedēļas, tikai netinaties vairs ar to Akmentiņu! Vienu gadu — to tu man tak vari

novēlēt, mam! Ja es šoreiz savu solījumu pārkāpju, tad... tad lai ar visu esmu zaudējis. Tad tiešām Kristīne darītu aplam, vēl par mani iedomādama. Mamm, esi nu tā ar mieru!

Vešerīene (*cieti*). Tam visam vajadzēja notikt agrāk. Varbūt, ka tad tev Kristīne būtu krituse. Tagad ir par vēlu. Es viņu nupat nosolīju Akmentiņam.

Edgars. Nupat — Akmentiņam! (*Neskanīgi.*) Kam tu tā darīji, Kristīnes mamm! (*Klusums. Apķerdamies.*) Bet Kristīne? Kristīne pate jau vēl nekā nav teikuse! (*Iet uz priekškaru.*)

Vešerīene (*viņam ceļā*). Kur nu! Kristīnes jau te nemaz nav. Prasīju, tikai valodas gribēdama. Bij izgājuse pa balkona durvīm un sēd lejā istabā.

Edgars. Pie Akmentiņa, pie viņa! (*Ātri prom.*)

Vešerīene (*pieiet pie priekškara, to mazliet pašķirdama*). Kristīn!

Kristīne ienāk.

DIVDESMITAIS SKATS

Vešerīene. Kristīne.

Kristīne (*acis noslaucīdama*). Vai tu mani par tiesu Akmentiņam nosolīji, mamm?

Vešerīene (*laimīgi*). Kad viņš prasīja! Ko man citu bij teikt? Nāc nu, viņš lejā gaida.

Kristīne. Es neiešu. Es viņam tagad nevaru rādīties.

Vešerīene. Es tevis nesaprotu. Vai tu viņa negribi?

Kristīne. Nē.

Vešerīene. Kungs tētīt! Kristīn, Kristīn, nerunā nu tā! Nu tak vairs nav laika galvu grozīt un pretoties, nu tak pienācis acumirkļis, kad tā lielā laime jāsaņem vien ir. Nāc, nāc.

Kristīne. Es tak sacīju, es neiešu.

Vešerīene (*sāk raudāt*). Manu dieniņu! Vai tev prāts pavisam sajucis! Kristīn, lūdzama, klausies jel šoreizīt savā mātē! Tu tak netici, ka tas Edgars — — tu dzirdēji, ko viņš nosolījās?

Kristīne. Es dzirdēju. Un ja viņš veselu gadu n o t u r a s uz ceļa?

V e š e r i e n e. Nu tad es arī teikšu: ar žēlīgu Dievu, ņem viņu! Bet tā jau nu nebūs! Pēc trim četrām nedēļām gulēs grāvī pa vecam. Esi nu tādēļ prātīga un, ja arī neapsolies, tad tak arī neatlaid tā Akmentiņa p a v i s a m. Meitai tak nu reiz jāprecas vien ir. Apdomā to zelta cilvēku, apdomā manas vecuma dienas!

K r i s t ī n e (*grūti cīnīdamās*). Nu tad atlaid tu viņu pēc sava prāta.

V e š e r i e n e. Tev jau nu gan pašai bij jānāk — ak Dievs, tev jau nu gan pašai... (*Iziet.*)

Kristīne saņem galvu rokās un sēd nekustēdamās labu brīdi. Sāk tad atkal avīzes sakārtot. Noiet pie etažeras un uzspiež pieri uz plaukta malas. Atkal klusums. Akmentiņš ienāk.

DIVDESMIT PIRMAIS SKATS

Kristīne. Akmentiņš.

Kristīne atjēdzas.

A k m e n t i ņ š (*loti silti un padevīgi*). Atvainojat, Kristīnes jaunkundze... ka es... ka es ar to atbildi vien neapmierinājos, kādu man jūsu mammaņa atnesa... Es nāku... es gribēju izlūgties pilnīgāku. (*Aizkars iekustas, it kā aiz viņa kāds nostātos. Vēlāk tas pašķiras un uz acumirkli top redzama Edgara sarkanā roka, kuras pirksti apcirtušies ap revolveri. Sāk mesties lēnām krēsla.*)

K r i s t ī n e (*grūti*). Akmentiņa kungs, man no jums vispirms jāizlūdzas piedošana. Esmu ar jums rotājusēs, kā man neklājas. Es jūs nemilēju — —

A k m e n t i ņ š. To es jau zināju. Sirds izmana sirdi. Bet es domājos novērojīs, ka jums neesmu nepatīkams. Ar to man šimbrīžam pietiks. Vieniem mīlestība iekrīt klēpī kā debesu dāvana, otriem tā jāiekaro kā sveša, naidīga zeme. Mans liktens būs viņu iekarot.

K r i s t ī n e. Bet ja nu jums tas neizdotos?

A k m e n t i ņ š. Pilnīga paļaušanās ir it kā pusuzvaras. Un es uz neko stiprāk nepaļaujos kā uz to, ka jūs man reiz piederēsāt. Jūs jau nezināt, cik dziļi es jūs savā sirdī esmu ieslēdzis!

Dienām un naktīm manas domas pie jums, pie jums vien kavējas. Visa ilgošanās, visa meklēšana, kas manī ir, tikai jums vien tiecas pretī. Man sava dzīvība nav dārgāka par jūsējo! Kur sirds tā deg vienā ugunī, tur tak pa dzirkstelītei vajaga pārlēkt arī uz otru, tur arī šai otrai pēdīgi jāšāk kvēlot. (*Īss klusums.*) Nedomājat, ka es jūs caur mūsu laulību gribētu ievest melu purvā. Atstāsim pie malas visu izlikšanos. Runājat vēl vaļsirdīgāk un sakāt, ka jums patīk kāds cits. Arī ar to es apmierināšos. Es zinu, jūs viņa negribat aplaimot, es zinu, ko laiks atnesīs. Esmu pacietīgs, varu gaidīt. Būsim sākumā tādi pieticīgi laulības iebūvieši. Iztiksim ar draudzību, kāda saista mūsu ar brāli. Nākat uz Ķezberiem kā mana padoma devēja un līdzspriedēja visās manās gaitās. Strādāsim kopā, kamēr atausīs diena, kad jūsu acīs lasīšu laimīgo vēsti: tu esi uzvarējis! Tikai tad svētīsim kā bagātnieki savu īsto kāzu dienu!

Kristīne. Tas viss skan tik vilinoši, bet es tomēr nevaru, Akmentiņ.

Akmentiņš. Jūs darāt mani nelaimīgu, Kristīn.

Kristīne. Kā lai daru laimīgu, kad pate esmu tik nelaimīga! (*Raud.*)

Akmentiņš. Vai tad lai izeju nabagāks, nekā ienācu? Neatņemot man jel pavisam cerības.

Kristīne. Ko lai jums saku! Jūs esat tik krietns, un es jūs labprāt redzētu laimīgu. Ja jūs tas apmierina: ejat un domājat, ka jums šoreiz nekādas atbildes neesmu devuse. Vairāk es nevaru.

Akmentiņš. Es jums no sirds pateicos. (*Kristīne sniedz viņam roku, viņš to karsti nobučo.*)

Kristīne. Nē, ak nē... (*Akmentiņš aiziet. Kristīne pasper pāri soļu, it kā atkal gribētu iet zālē, sasit rokas kopā un saka dziļā izmisumā.*) Uz kurieni — ak, uz kurieni!

Edgars atšķir aizkaru vaļā un stāv Kristīnes priekšā.

DIVDESMIT OTRAIS SKATS

Kristīne. Edgars.

Edgars (*kaisli, rokas paceldams*). Šur! Pie manis!

Kristīne (*iesaucas sabijusēs un atkāpjas ātri*). Edgar! Ko tu gribi? Šaut?

Edgars Šaut? (*Apķerdamies cērt revolveri zemē.*) Par ko vairs šaut! Dzīvu es tevi gribu... dzīvu, dzīvu... (*Tuvojas viņai.*)

Kristīne (*atkāpdamās*). Ko tu runā! Edgar! Atjēdzies jel! (*Grib bēgt uz kreisajām durvīm, Edgars aizsteidzas priekšā un aizslēdz tās.*)

Edgars. Diezgan tu man esi bēguse! Tagad tu man vairs neizbēgsi!

Kristīne Edgar! Neslēdz! (*Skrien uz otrām durvīm, kuras atron aizslēgtas. Bailēs.*) Edgar! Apdomā, kur tu esi! Es kliegšu!

Edgars (*kā noreibis*). Nāc dod man mutes! Nekad tu vēl tik skaista neesi bijuse, kā kad Akmentiņu atraidīji. Nekad!

Kristīne virzās uz aizkaru.

Edgars. Arī tur viss cieti... balkona durvis... viss... Tikai vienu muti... vai gribi, lai noslāpstu... (*Grib Kristīni notvert.*)

Kristīne pasitas sāņš un skrien caur aizkara risumu, satver pie tam aizkara malu un atraun bēgdama un it kā aiz tā slēpdamās visu aizkaru vaļā. Atsedzas lepna zāle, pilna rožaina vakara sārtuma, no kura plata švītra slīpi ieplūst kabinetā. Kristīne nozūd zālē.

Edgars. Par velti — netiksi vaļā! (*Nozūd viņai pakaļ.*)

Kristīne (*neredzama*). Edgar! Palīgā, palīgā! (*Aizskrien zāles dibenā, atvērumam garām. Edgars viņai pakaļ.*)

Edgars. Nekliedz, neviens mūs nedzird!

Kristīne (*neredzama*). Laid vaļā!

Edgars. Nemūžam!

Kristīne (*dusmu asarās*). Ak tu... ak tu... tu...

Edgars iznes Kristīni kabinetā.

Kristīne guļ viņa rokās kā nost.

Edgars (*nolaižas ar Kristīni uz chaise longue*).

Kvēlainī). Kristīn... Kristīn... Es jau nekā... es jau itin nekā... mīlākā, sirdsmīlākā... (Bučo viņu.)

Kristīne atver drebēdama acis.

E d g a r s. Man jāmirst bez tevis... *(Bučo viņu atkal.)* Neraudi, sirdsmīlākā... tu jau esi mana... es tavs... tu mana... es tavs... pavisam... pavisam...

Kristīne *(apcērt viņam rokas ap kaklu).* Tu... tu...

Priekšskars.

CETURTAIS CĒLIENS

Daļa no Alaines parka. Ēnaini koki ar celiņiem un dārza soliem. Paparžu dobes. Pašā priekšā pa kreisi četrstūrainš paviljons, kura kulisēm piegrieztā puse ir no mūra. Prospektam piegrieztā siena sniedzas apmēram tikai līdz krūtīm. Pārējās abas puses ir vaļā. Paviljona jumts guļ uz sienas un diviem stabiem. Paviljonā apaļš galds un gar sienu un barjeru veci soli. Kalni ar mežiem aizsedz tālskatu. Pēcpusdiena.

PIRMAIS SKATS

Koris (neredzams). Madama. Vēlāk Alders.

K o r i s (dzied).

Aiz miglas man dzimtenes celiņš dārgs,
Aiz miglas, ko debeši brien.
Šeit ziemelis pūš tik bārgs, tik bārgs,
Tur saulīte smejas vien.

Mazs putniņš pār leju, pār kalnu dej
Un dziedādams debešos skrien.
Ak, aiznes, jel aiznes dzimtenei
Tur saulītē labudien.

M a d a m a (sēd uz sola pa labai un klausās. Pēc brīža uznāk Alders no kreisās puses, sasveicinājas ar madamu un nosēstas viņai līdzās. Kad dziedāšana apklususe, tad madama uz Alderi).
Tātad jūs arī mūsu svētkos, mīļo Alder?

A l d e r s. Gribējās par vari atkal Alaines redzēt.

M a d a m a. Jā, ir savādi, ar kādu mīlestību cilvēks pie nedzi-

vām lietām var pieķerties. Es laikam mirtu, ja man Alaine būtu jāatstāj.

A l d e r s. Daba nav nedzīva, madam!

M a d a m a. Bet runā taču tomēr tikai tādu valodu, kādu no viņas gribam dzirdēt... Nu, ko tagad darāt?

A l d e r s. Dzīvoju pie vecākiem un sagatavojos uz ģimnāzijas beigu eksāmenu.

M a d a m a. Tas ir pareizi. Ja neiet pa vienu ceļu, sākat pa otru. Tikai nerūsēt uz vietas.

A l d e r s. Kā klājas Edgaram?

M a d a m a. Tas ir tikpat laimīgs, kādu to atstājat.

A l d e r s. Un Kristīne?

M a d a m a. Tā saka arvien, šī tikai tagad zinot, kas esot dzīve.

A l d e r s. Viņi taču arī ir še?

M a d a m a. Kristīnes nebūs. Māte arvien vēl slima.

A l d e r s. Un arvien vēl pie tām pašām domām?

M a d a m a. Tās jau ir viņas slimība. Kristīne nelaimē, Kristīne nelaimē...

A l d e r s. Edgars taču pirms kāzām apņēmies pierādīt, ka tas arī kārtīgi prot dzīvot. Vai tad tas viņas nemaz neapmierina?

M a d a m a. Nē, viņas vīra spoks viņai nedod miera.

A l d e r s. Ērmoti!

Barons, Akmentiņa pavadīts, uznāk no kreisās puses.

OTRAIS SKATS

Madama. Alders. Barons. Akmentiņš.

Madama pieceļas un sveicina mēmi.

A l d e r s (*pieceldamies*). Labdien, Akmentiņa kungs!

B a r o n s un A k m e n t i ņ š *atņem sveicinājumu.*

B a r o n s (*uzmetis asu skatu Alderam, uz madamu*). Nu, madam Horst, kā pajautrinājaties?

M a d a m a. Es domāju, ka dziesmas nekur neskan tik skaisti kā Alaines parkā.

B a r o n s. Tur jums taisnība... Jauks laiks... ko?

M a d a m a. Jā, baronkungs... ļoti...

Barons novēršas, un madama ar Alderi, klusām sarunādamies, aiziet uz kreiso pusi, kur tie dibenā nozūd.

TREŠAIS SKATS

Barons. Akmentiņš.

B a r o n s (*pret paviljona stabu atspiedies, noskatās, kā svētku viesi starp kokiem pastaigājas un sarunājas*). Paskataties jel, Akmentiņ! Ko gan jūsu tēvatēvs teiktu, ja viņš šie pie mums stāvētu kā trešais? Par kādiem viņš visu to pulku tur noturētu?

A k m e n t i ņ š. Par kungiem, baronkungs!

B a r o n s. Ne citādi. Un, ja viņš, par šādu pārvēršanos priecādamies, gribētu pateikties, pie kā viņš tad vispirms grieztos?

A k m e n t i ņ š. Garos gadu simteņos mūsu tēvi sakrājuši pulka spēka, kas tagad dēlus dzīves straumē nes uz augšu. Kam citam lai piekrit pirmais paldies kā krietnajiem krājējiem.

B a r o n s. Bet spēks bez gudribas ir akls. Kas jūs padarīja redzīgus?

A k m e n t i ņ š. Un gudrība bez spēka ir nabadze. Kas gudros padarīja bagātus? Ne no katras tautas šie būtu dabūjuši tik lielas skolotāju algas kā no latviešiem.

B a r o n s. Tas skan ļoti augstprātīgi. Labi, ka jūs vecais Aizkraukles Šulcs nedzird.

A k m e n t i ņ š. Šis vīrs stāv manā pusē, baronkungs.

B a r o n s. Es nedomāju, Akmentiņ, ka arī jūs tās avīzes tā sagīftējušas. (*Grib aiziet.*)

Sutka uznāk no kreisās puses priekšā.

CETURTAIS SKATS

Barons. Akmentiņš. Sutka.

S u t k a (*apslēpj ar roku ķešā iebāztu monopola pudelīti*). Labdien, baronlielkungi.

B a r o n s. Labdien. Na, kas tad tev tur, Sutka? Šņabis? (*Piesit ar spieķi pie sānu ķešas.*)

S u t k a (*nokaunējies*). Viena monopoļka gan ir, baronlielkungi, bet tukša. Paņēmu to tepat krūmos. (*Parāda to.*)

B a r o n s. Un te? (*Piedur ar spieķi pie kudzulma uz krūts.*)

S u t k a. Arī jau tāda pat vien pudelite. Nevar tak zemē atstāt. Uzmin vēl kāds — —

B a r o n s. Fui, Sutka, pa krūmiem pudelītes... ved labāki savu jauno sieviņu uz danci.

S u t k a. Baronlielkungi — modere jau nevar nākt.

B a r o n s. Kas tad viņai? Vai slimā?

S u t k a. Izgājušo nakt... izgājušo nakt... atnāca j a u n u m i, baronlielkungi.

B a r o n s. Ej, ej! Tas tā drusku agri. Tu laikam no kāzu atliekām kristības gribi sarīkot?

S u t k a. Tā paagri jau nu gan — neņemāt nu par ļaunu vien, baronlielkungi. (*Krīt pie rokas.*)

B a r o n s. Nu kas tad ir? Dēls vai meita?

S u t k a. Dēls — un meita.

B a r o n s. Ko? Divi?

S u t k a. Divi gan — neko darīt — tikai par ļaunu vien neņemāt, baronlielkungi. (*Krīt atkal pie rokas.*)

B a r o n s. Tā jau laime, tā jau laime, Sutka! (*Aiziet smiedamies, Akmentiņš viņu pavada.*)

Sutka noskatās, kā abi divi aiziet, apgriežas, tad paiet uz labo pusi un māj. Vīskrelis uznāk.

PIEKTAIS SKATS

Sutka. Vīskrelis.

S u t k a. Barons aizgāja. Nu, kā sviežas?

V ī s k r e l i s. Labi, labi. Es šorīt pavāru ar tādu mazu frīštiku uztaisīju uz ceļa —

S u t k a. Un Edgars?

Vīskrelis. Gan negribēja, gan negribēja — bet pavārs viņu velk līdz. Ducis beirīša jau tukšs.

Sutka. Tā lieta ies — vei šē, tas ķimelis. (*Izvelk pudeli no krūšu ķešas.*) Ko domā, es baronam ar jau pastāstīju — nebij nemaz dusmīgs.

Vīskrelis. Par ko lai šis dusmojas, kad pasaule vairojas.

Abi nosēžas paviljonā. Vīskrelis rīkojas ap pudeles atkorkēšanu. Frišvagars uznāk no labās puses, atņem cienīgi Sutkas sveicinājumu un paliek tāpat kā barons pie staba stāvēt. Klenga, zeņķa un mazas meitenītes pavadīts, uznāk no kreisās puses.

SESTAIS SKATS

Sutka. Vīskrelis. Frišvagars. Klenga ar bērniem.

Klenga. Labdieniņ, cienīgstēvs! (*Krīt pie rokas.*)

Frišvagars. Labdien, Klenga. Nu Klenga ar ballē?

Klenga. Ek, tie mazie jau, cienīgstēvs, grib paklausīties... iebučo nu, Mildiņ, cienīgtēvam rokā. (*Meitene dara to. Uz puiku.*) Iebučo nu tu arī. (*Vēd viņu Frišvagaram klāt. Puika knosās un turas viņam pretī.*) Vai, kāds tu... nu ātri! (*Stiepj puiku pie Frišvagara rokas.*)

Puika (*badās ar abiem pleciem. Dobji un spītīgi.*) Vui nā, āt nāglibu! (*Izraunas un aizskrien pa labi.*)

Klenga. Ak tu viens... nu skaties... viņš jau vēl tāds bailīgs, cienīgstēvs... es tev gan, draņķi.. (*Ātri puikam pakaļ, abi ar meitenu prom.*)

SEPTĪTAIS SKATS

Vīskrelis. Sutka. Alders. Frišvagars.

Alders, kas dibenā jau labu brīdi stāvējis, nāk uz priekšu un grib nosēsties uz sola pa labi. Paskatās Frišvagarī brīvi un paiet tam klusēdams garām.

Frišvagars (*bārgi*). Vai manis vairs nepazīstat?

Alders (*apgriezdamies*). Es — vai?

Frišvagars. Jā, jūs!

Alders. Neatminos jūs redzējis. Vai vēlaties man priekšā stādīties?

Frišvagars. Priekšā stādīties? Kas? Jā, pagaidāt, es jums tūlī stādīšos priekšā! (*Ieiet kulisē pa labi, kur to dzird svelpjām.*)

Alders. Pagaidīsim ar.

Frišvagars (*nāk atpakaļ ar diviem vīriešiem, kuriem pie cepurēm zīmes ar uzrakstu «Parka sargs». Viņiem seko daži ziņkārīgie*). Liepiņ un Lapiņ — izvedat šo cilvēku no parka!

Alders. Lapiņ un Liepiņ! Šim cilvēkam, ek še, ir biļete un tāpat arī tiesība ne vien še stāvēt, bet pat vēl dancot.

Frišvagars. Vedat viņu no parka laukā! Projām, es saku! Ko gaidāt!

ASTOTAIS SKATS

Vīskrelis. Sutka. Alders. Frišvagars. Akmentiņš.

Akmentiņš (*uznāk ātri no kreisās puses*). Ko laukā? Kas te notiek?

Alders. Priekšā stādīšanās. Esam jau tiktāl kārtībā, ka atliek tikai vēl rokas bučošanas ceremonija. Bet no tās cienīgtēvs mani grib atturēt ar šo divu spēcīgu vīru palīdzību. Jo viņš no vakardienas iestājies pirmā vispārējā pretrokulaizīšanas biedrībā.

Frišvagars (*vāridamies un savu cienību piemirsdams*). Vēlreiz, Liepiņ un Lapiņ — !

Akmentiņš. Atvainojat, Frišvagara kungs, šodien es te esmu atbildīgs par kārtību. Atļaujiet tādēļ man — —

Frišvagars. Jūs jaucaties starpā?

Akmentiņš. Man jājaucas starpā.

Frišvagars. To jūs nožēlosat! (*Prom briesmīgās dusmās.*)

Skatītājos atskan spēcīgs sauciens: «Aiziet!» — un šim vārdam seko pēkšņa, bet īsa roku plaukšķināšana, pie kam dzird arī kādu asu svilpienu.

DEVĪTAIS SKATS

Vīskrelis. Sutka. Alders. Akmentiņš.

A k m e n t i ņ š (*māj abiem sargiem, lai tie aiziet. Skatītāji arī aizvirzās projām. Uz Alderi.*) Nu pastāstāt — kā jums tā ķilda izcēlās?

A l d e r s. Gluži vienkārši: es viņam kā svešnieks pagāju garām.

A k m e n t i ņ š. Ja tā! Frišvagara godkārība ir kā izsalcis pagailis. Tas knābj katram, kas viņam nepamet cukura grauda. (*Satver Aldera elkonu. Abi aiziet starp kokiem dibenā pa labai.*)

DESMITAIS SKATS

Sutka. Vīskrelis.

S u t k a. Tam Alderam arī te vajadzēja atkulties. Izjauks mums vēl visu šepi.

V ī s k r e l i s. Muižas kungam nevajadzēja tik ātri padoties, varbūt, ka būtu viņu dabūjis projām.

S u t k a. Zināms, ka būtu — ja mūs vēl būtu piesaucis par lieciniekiem.

Pavārs ar Edgaru uznāk no kreisās puses priekšā.

VIENPADSMITAIS SKATS

Sutka. Vīskrelis. Pavārs. Edgars.

P a v ā r s (*manāmi, bet tomēr ne pārāk iereibis. Tuvojas solam pa labai un turpina kādu stāstu*). ...Un tad nāca vakariņas... Divpadsmit ēdienu... priekš tāda pulka... Divpadsmit ēdienu! Un neviens nebij nošķiebies! Zandkūkas tādas, ka uz mēles kusa laukā... (*Smejas. Vīskreli un Sutku paviljonā ieraudzījis.*) Ē, kungī, ko jūs tur?

V ī s k r e l i s. Dzeram uz jauno moderniecēnu veselībā. Izgājušo nakti atbraukuši un turklāt vesels pāris. Nākat jūs arī, ja patik.

P a v ā r s. Vai ratā — kas tam par laimi! Iesim, Edgar!

E d g a r s (*pietvīcis, pavāru atturēdams, paklusām*). Labāk ne. Es ar viņiem nevaru... bez tam... es vairs negribu... esmu jau tā par daudz...

P a v ā r s. Ko nu, ko nu! Pag, pag! (*Atsvabinās no Edgara rokas. Dikti.*) Glundas jau viņi ir, bet viņu šņabis ir labs. (*Pieiet pie paviljona, Sutka sniedz viņam pudeli, un pavārs iedzer.*) Tas jau ir Allaž? Edgar, jūsu mīļākais šņabis! Nākat!

E d g a r s. Lai paliek!

P a v ā r s (*pieiet pie Edgara*). Uz mazo moderniecēnu veselībā! Vai tie vainīgi, ka viņu tēvs jums nepatīk. (*Iespiež viņam pudeli rokā.*) Lai dzīvo mazie — — jā, kā tad viņus sauc, Sutka?

S u t k a. Vēl tak nav kristīti.

P a v ā r s. Ak jā, ko es kā... viņi tik ātri atsteigušies, ka man likās, vārdus arī jau atnesuši līdz. (*Velk Edgaru uz paviljonu.*) Sēdēsim te, tam ķimelim tuvāk.

Edgars atdevis viņam pudeli atpakaļ, seko nelabprāt.

S u t k a. Vai Edgars pret mani arvien vēl sabozies? Nu, es jau nu dažreiz pret tevi biju gan tāds greizsirdīgs, kad barons tevi ņēma manā vietā. Bet nu jau tas viss pagājis. Tev zirgi, man govīs. Dalīta būšana.

V ī s k r e l i s. Tāpat man arī jāsaka. Es cerēju — Edgaram tika. Ko tu tam padarīsi, kam Dievs palīdz!

E d g a r s. Vai tad jums nekā cita nav ko runāt?

V ī s k r e l i s (*diezgan vēsi*). Nu, reiz tak vajadzēja izlīgt. Vienas muižas cilvēki — cik ilgi tā dzīvosim! Mēs pret tevi esam cīnījušies, tu esi uzvarējis. Nu, ko tad nu v ē l leposies?

P a v ā r s. Edgar — ko tur! Glundas viņi ir, bet vienas muižas cilvēki. Izlīgt ar!

E d g a r s. Man nekā nav ko izlīgt.

S u t k a. Nu tad vēl labāk: uz mana dēla veselībā!

P a v ā r s. Cik reižu uz tām lai dzeram! Dod, es labāk ar

Edgaru sadzeršu draudzību. Vai jā, Edgar? Tu esi tāds krietns zēns — nūdie. (*Dzer un dod Edgaram.*)

E d g a r s. Lai iet ar! (*Dzer.*)

Pavārs nobučo viņu.

E d g a r s. Kas tā nu...!

P a v ā r s. Viss, kas pienākas.

K o r i s (*atkal sāk dziedāt*).

Ja ar tevīm simtām avju ganītos
Un es nabags tikai ziediem puškotos,
Mana sirds, mana sirds,
Tomēr mana sirds tev mīlēt liedz.

Ja ar zīdā, samtā vienmēr tērptos tu
Un es prastos vecos svārkos staigātu,
Mana sirds, mana sirds,
Tomēr mana sirds tev mīlēt liedz.

Ja ar visi ļaudis tevīm godu dod,
Mana sirds pie tevis laimes neatrod,
Mana sirds, mana sirds,
Tomēr mana sirds tev mīlēt liedz.

Pa tam Vīskrelis un Sutka ir dzēruši un devuši arī pavāram un Edgaram. Pēdējais top arvien pieļāvīgāks.

S u t k a (*kad dziesma apklususe*). E, nu vajadzētu vēl kādas glāzes alus.

V ī s k r e l i s. Ko niekus! Tagad ir diezgan dzerts. Labāk derētu kāda branga zakuska.

S u t k a. Kas ir? Aiziet tos piecus soļus līdz «Maskavai» un likt uzcept kādu desu!

P a v ā r s. Bravo! Deviņi gadi neesmu ēdis, ko otrs cepis. Tā gan. (*Aizsviež pudeli pār barjeru.*)

S u t k a. Bet pavār!

P a v ā r s. Na, na — bij jau tukša.

S u t k a. Der i tāda. (*Aiziet aiz paviļjona.*)

DIVPADSMITAIS SKATS

Višķrelis. Edgars. Pavārs.

Pavārs. Šis lupatlais trešā augumā beigsies kā miljonārs.
(Smejas.) Iesim, Edgar!

Edgars. Iesim ar. Gribas man ar ko uzkost. (Pieceļas.)

Alders uznāk.

TRĪSPADSMITAIS SKATS

Višķrelis. Edgars. Pavārs. Alders.

Pavārs. Ā, Aldera kungs arī! Jūs nākat kā saukti!

Alders. Sveiki! (Uz Edgaru.) Sveiks! (Grib viņu apkampt.)

Edgars. Sveiks!

Alders (atraudamies. Paklusām). Tu jau esi dzēris!

Edgars. Tā drusciņ.

Pavārs. Nu, Aldera kungs, nākat jūs ar!

Alders. Uz kurieni?

Pavārs. Uz «Maskavu».

Alders. Uz «Maskavu»? Edgar?

Edgars. Jā... iekodīsim tur kādu gabaliņu desas. Nākat!

Alders. Uz «Maskavu» es neiešu.

Pavārs. Nākat vien. Būs omulīgāk.

Alders. Tu tak neiesi, Edgar?

Edgars. Par ko ne?

Alders. Dzert!

Edgars. Nē — ēst!

Alders. Ar ēšanu vien nepietiks.

Edgars. Par ko ne! Nu tad nākat līdz.

Alders. To es nedarišu. Un tu arī ne. Paliec! (Satver viņu aiz elkona.)

Edgars (drusku nepacietīgi). Ak, laižat jel! (Atsvabinās.)

Alders (pavēloši). Edgar!

Edgars (draudoši). Ko?

V ī s k r e l i s (*uz pavāru*). Iesim vien, viņš jau viņa tikpat nelaidīs.

E d g a r s. Man nevajaga nekāda laidēja. Es daru, ko gribu. Iesim!

A l d e r s (*ļoti uztraukts*). Edgar! — Es tev pavēlu: tu neiesi! (*Mēģina no jauna viņa roku satvert.*)

E d g a r s (*dusmīgi*). Jūs man pavēliet? Smieklī! Paskaties, kā es aizeju! (*Kā viņš grib noiet, tā tam nāk pretī vairāk skuķu.*)
Ā, Dārzniek Minna! Nāc līdz! Nāc tu arī!

Skuķis smiedamies pretojas, Edgars apcērt tai roku ap vidu un aizraun to ātri projām. Pārējie skuķi viņiem smiedamies noskatās pakal un aiziet uz otru pusi.

P a v ā r s (*uz Alderi*). Nu nākat, nākat! (*Prom ar Vīskreli.*)

ČETRPADSMITAIS SKATS

Alders. Vēlāk Madama.

Alders stāv nesapratnē, vai Edgaram doties pakal vai ne. Iet tad un atkrīt uz sola. Madama uznāk no labās puses.

M a d a m a. Nu, vai Edgaru atradāt?

A l d e r s. Atradu un pazaudēju.

M a d a m a. Kā tā?

A l d e r s. Viņš nupat aizgāja uz «Maskavu».

M a d a m a. Un jūs viņu laidāt?

A l d e r s. Viņš jau bij dzēris un neklausīja manis.

M a d a m a. Bij dzēris? Un neklausīja? Kā tad tas varēja notikt? No Dieva puses, ka tur tikai neizceļas kaut kas ļauns! Ejat lūkojat viņu atvest atpakaļ!

A l d e r s. Es neiešu.

M a d a m a. Jūs viņam neiesat palīgā? Taisni tad, kad viņam palīdzības visvairāk vajaga?

A l d e r s. Bet kad viņš manī neklausās!

M a d a m a. Kas par niekiem! Jūs taču nejūtaties apvainoti?

A l d e r s. Viņa izturēšanās mani stipri apvainoja.

M a d a m a. Apdomājiet, viņš bij iereibis.

A l d e r s. Es daudz nekā nemanīju.

M a d a m a. Un ja viņš arī aplamā spītībā būtu runājis: ejat tomēr viņam pakal! Jūs zināt, kas viss no tā var atkarāties. Ejat, ejat! (*Taisās viņu laipni aizstumt projām.*)

Kristīne uznāk no labās puses.

PIECPADSMITAIS SKATS

Alders. Madama. Kristīne.

K r i s t ī n e (*ļoti jautri, ar gaišu saules sargu rokā*). Vai es arī neesmu klāt! Aldera kungs? Jūs arī te? Nu sveiki, sveiki!

A l d e r s. Labdien!

K r i s t ī n e. Es beidzamā acumirkli tomēr vēl tiku vaļā. Mātei iet labi. Vai daudz jau nodziedāts?... Nē, bet kas par lielu prieku: jūs arī te! Ar Edgaru jau tikāties un sarunājāties?

M a d a m a. Kristīn, Edgars... nupat...

K r i s t ī n e. Kas ir ar Edgaru?

M a d a m a. Viņš nupat...

K r i s t ī n e (*sabijusēs*). Kas tad? Ko viņš nupat?...

M a d a m a. Edgars šē dzēris un nupat aizgājis uz «Maskavu».

K r i s t ī n e (*it kā sastingdama*). Ā... (*Klusums. Tad ar mokām.*) Tad tā viņš tur vārdu... Tas ir tas gads... Pirmais izdevīgais gadījums... viņš zināja, ka manis nebūs šē... aiz manas muguras viņš...

M a d a m a. Ejat taču, Aldera kungs, lūdzami! Sakāt, ka Kristīne atnākuse un viņu sauc šurp.

K r i s t ī n e (*spēji*). Neejat!

Alders aiziet.

SEŠPADSMITAIS SKATS

Kristīne. Madama.

Kristīne. Lai viņš dara, ko grib! Nu viss galīgi beigts!

Madama. Bet vēl jau nekas nav noticis.

Kristīne. Es viņu pazīstu! Tā tas arvien ir iesācies! Tā tas pastāvīgi ir iesācies!

Klenga uznāk no labās puses ar puiku pie rokas.

SEPTIŅPADSMITAIS SKATS

Kristīne. Madama. Klenga ar puiku.

Klenga. Labdien, madam, labdien, jaunkundzīt! Vaie — vai cienīgstēvs vēl šē!

Madama. Frišvagars? Es viņa neesmu redzējuse.

Kristīne noslīgst, Klengam ar madamu sarunājoties, kā neatmaņā uz dārza sola.

Klenga. Iebučo nu madamai rokā, Alprīdīn! (*Tuvojas ar puiku madamai.*) Viņš gan vēl drusku tāds pabailīgs...

Madama (*atvairīdamās*). Lai nu paliek, lai paliek...

Klenga. Nekas — lai nu puika pieron vien. Negribēja, ek, pirmiņ cienīgtēvam... neparko un neparko... Tad es saķēru un sadukāju krietni... bet nez kur nu cienīgstēvs palicis?

Madama. Apmierinaties, Klenga, Frišvagaram vakariņas tādēļ nesmeķēs sliktāk, ka jūsu dēliņš tik patstāvīgi izturējies. Vai ne, mazais, tu būsi dūšīgāks par savu tēvu?

Klenga. Ak, madam, lai Dievs viņu pasargā no tādas dūšas! Pazemība ir mūsu kārtas dūša. Rāpā tu kā prusaks lepni pa galda virsu: klaks! — tev uzdod ar knipi — pieploc tu kā blakts šķirbā: i smagākā zābaka nemanīsi! Pazemības, pazemības, madam, vajaga... Ja es rudenī to divu zāgu baļķu lopu silēm

nedabūšu, tad šis draņķis būs vainīgs... Laikam jau uz to pusi būs aizgājis. Jāpameklē vēl. (*Prom ar puiku pa kreisi.*)

ASTONPADSMITAIS SKATS

Kristīne. Madama. Tad Vīskrelis.

Madama pieiet un nosēstas pie Kristīnes. Īss klusums.

Kristīne. Un tas viņam arī viena alga, vai māte mirst vai dzīvo. Viņa dēļ tā saslīma — —

Madama. Nesaki nu nekā, kamēr Alders... viņš Edgaru droši vien atvedīs līdz.

Vīskrelis uznāk no kreisās puses.

Vīskrelis (ar manāmu ļaunu prieku). Par tiesu — atnākuse gan! 'n Tag, jaunkundze! Mēs ar Edgaru Alderam negribējām ticēt. Bet jo patīkamāk, ka jūs še. Tā es savu uzdevumu varu izpildīt. Edgars tukšo uz jūsu veselībām glāzi miestīņa un liek jūs sveicināt, Kristīn!

Madama (stingri). Nejokojaties nevietā, sulain!

Vīskrelis. Kas jums te izliekas kā joks: ka Edgars dzer vai ka viņš Kristīni piemin? Bet jums taisnība, madam! Dzert viņš gan dzer, vecais kučurs tā drusku norumulē jauno, bet Kristīnes viņš nepiemin, jo tam dārzniek Minna sēd pie sāniem.

Alders uznāk.

DEVĒNPADSMITAIS SKATS

Kristīne. Madama. Vīskrelis. Alders.

Madama (uz Aldera, kas beidzamos vārdus dzirdējis). Aldera kungs...?

Alders pamāj apstiprinādams ar galvu.

Vīskrelis. Un tā tad tā būs nopietnība vietā, kad viņam ar sveicinājumu no Kristīnes atgādināšu, ka līgaviņa gaida sava deļotāja. Minniņu bučodams, viņš to varbūt varētu piemirst! (*Prom.*)

DIVDESMITAIS SKATS

Kristīne. Madama. Alders.

Kristīne. Tas ir par daudz!

Madama (*uz Alderi*). Un jūs viņu atstājāt turpat?

Alders. Viņš man neticēja, madam. Es nākot ar bubuli...

Kristīne. O... o... (*Akmentiņš iet garām un sveicina. Piepešu iedomu sagrābta.*) Madam, Alder, atstājat mūs vienus!

Madama (*viņu saprazdama*). Kristīn... no Dieva puses...? Ja nu viņi tomēr tikai pāri pudeļu — —

Kristīne. Nelūkojat man vairs ko iestāstīt! Ne pudeļu, ne glāžu skaits — šoreiz izšķir kaut kas cits! Lūdzu, lūdzu, ejat! (*Kad abi vilcinās.*) Ja gribat, paliekat ar. (*Sauc Akmentiņu atpakaļ.*) Akmentiņa kungs! Esat tik laipni!

Madama un Alders aiziet.

DIVDESMIT PIRMAIS SKATS

Kristīne. Akmentiņš.

Akmentiņš (*pienākdams*). Ko vēlaties?

Kristīne (*it kā bez elpas*). Es... es... (*Klusums.*) Jūs redzat mani lielā uztraukumā... Es esmu kā putns, kam nupat salauzti spārni. Ja jūs apsotaties ar saudzīgu roku... ja jūs netaujāsāt, kādēļ un kā... ja jūs vēl tāpat domājat, kā nesen atpakaļ pili izsacījāt, tad... tad... nemat manu roku!

Akmentiņš. Kristīn... jūs —? Kā lai jums pateicos par savu laimi!

Priekšgars.

PIEKTAIS CĒLIENS

Madamas istaba. Vienā kaktā gulta ar puķainiem priekškariem. Uz gultas noplucis zils zīda deķis. Pie loga vecs gumijas koks un citas puķes, kuru starpā roze ar baltiem ziediem. Pie sienas liela bilde: Leonardo da Vinči svētvakara ēdiens. Bez tam vairāk novītušu ozollapu vainagu. Bronzas kamīna pulkstens zem stikla vāka. Uz galdiņa iesākts darbs, no dažādām raibām zīda lupatām: sarkanām, zilām, rozā. Tumša mahagoni kumode ar misiņa apkalumiem. Tāpat citas mēbeles tumšas, elegantas, bet nolietotas. Mazs skapīts ar stikla durvīm, kurām zaļš priekškars aizvilīts priekšā. Uz lielā galda stāv kupla mirte.

PIRMAIS SKATS

Madama. Kristīne. Vešeriene.

Madama stāv pie galda un griež mirtei zarus nost. Kristīne baltā, greznā zīda rotā ar garu šķidrautu stāv istabas vidū.

Vešeriene (sakārto Kristīnes svārku krokas un šķidrautu). Diezgan, madam, nu jau būs diezgan.

M a d a m a. Kuš! Ļaujiet man vaļu! Man patīk kupli brūtes kroņi.

Vešeriene. Bet svētdienai tak arī vajadzēs.

M a d a m a. Tās divas dienas šie paši zariņi stāvēs friši. Turēsim tos pagrabā uz ledus. (Tuvojas Kristīnei.)

Vešeriene (svārkus glaudīdama). Ak, tavu mīkstumu, ak, to gludumiņu!

M a d a m a. Tā jau jūs to kleitu pataisīsiet vecu, vešerien. (Uz Kristīni.) Noliec nu vēl drusku galvu. (Iesprauž kronī vēl pāri zariņu.) Tā... un nu vēl šo pušķīti pie krūts!

Kristīne. Gan to svētdien...

Madama. Nē, nē! Kad uzprovē, tad provē visu. (*Piesprauž Kristīnei mirtes pie krūts.*) Nu, vešerien, ko nu jūs sakāt? (*Atkāpjas un skatās Kristīnē.*)

Vešerīene. Labi, labi... ļoti... paldies... madam... (*Sāk piepeši šņukstēt un piekļaujas pie madamas pleca.*)

Madama. Nu, kas nu?

Vešerīene. Tas tak nevar būt... šitā laime... Kristīnei...

Kristīne sakož zobus un sažņaudz dūres.

Madama. Kas tā nu vienmēr par runāšanu, vešerien!... Nu, Kristīn, ej nu apskati sevi zāles lielajos spieģeļos.

Kristīne. Lai nu paliek! Ja jau jūs nekādas vainas neredzat, tad jau būs labi.

Madama. Ej nu vien. Ej, lai tev stikls pastāsta, cik tu tagad glīta! Kad reiz būsi manā vecumā un noskatīsies jaunā skuķī kā es tagad tevi, tad atmiņa būs salda: arī es reiz tāda biju.

Kristīne. Man viss viena alga.

Madama. Ko nu tā! (*Aizstumj viņu laipni uz sāņu durvīm, pa kurām Kristīne lēnām iziet.*)

OTRAIS SKATS

Madama. Vešerīene.

Madama (*atgrieždamās*). Ko jūs vienmēr ar to lielo laimi, vešerien! Jūs tak zināt, cik dārgi Kristīne viņu pirk. Tad taču tās lietas vienmēr nevajaga aiztikt.

Vešerīene. Ak, es jau nu savas sirds nevaru savaldīt. Iedomājat, kad bēdas laužas virsū kā ūdens dzīti ledus gabali un kad tad uzreiz viss grūtums nozūd: tad tu pat i sava vecuma vairs nesajūti. I slimības nesajūti. Tā man tā kā ar roku atņemta kopš tā laika, kad Kristīne tam Akmentiņam nosolijusēs. Un vai man nebūtu taisnība? Ko nu atkal dzirdat par to palaidni? Tam es savu vienīgo bērnu lai būtu atdevuse!

Edgars ienāk pa vidus durvīm un apstājas pie tām. Vešerīene, viņu neievērodama, iziet ārā.

TREŠAIS SKATS

Madama. Edgars.

E d g a r s (*bāls, pēc īsa klusuma, tumši*). Vai nedosat launaga, madam?

M a d a m a. Ak, jau laiks? Tūlīn, tūlīn. (*Paceļ mirtes zariņu no grīdas, rotājas ar to mazu brīdi un noliek tad viņu uz galda.*) Tu esi tāds bāls, Edgar... Mīļo Edgar, mēs tagad redzamies ļoti reti.

E d g a r s. Jā, madam, ļoti reti.

M a d a m a (*viscaur saudzīgā, mīkstā mātes balsī*). Es dzirdu, tu atkal stipri dzerot un dzīvojot palaidnīgi.

E d g a r s. Tiesa gan. Es dzeru. Stipri. Un esmu palaidnis.

M a d a m a. Redzi nu, par ko nu tā! Tu tik labi bijī uzsācis. Un nu atkal viss pagalam.

E d g a r s. Nu viss pagalam. Jā, madam, jums taisnība, madam. Nu atkal viss pagalam. Tādēļ es dzeru.

M a d a m a. Mīļo Edgar, ar to nekas nelabosies.

E d g a r s. Vai es ko gribu labot? Es gribu izputēt no pasaules... noslikt...

M a d a m a. Edgar, Edgar! Tev vien nav bēdu. Ikkatram jācieš. Saņemies tak.

E d g a r s (*dobji*). Es negribu... Draugu esmu zaudējis... laimi saminis... es negribu... (*Nokrīt krēslā.*)

M a d a m a (*Edgara galvu glāstīdama*). Mīļo Edgar, es nu tevis agrāk nelaidīšu projām, kamēr nebūsi apņēmis to nelāgo dzīvi vismazāk uz kādu laiku atkal atmest. Es zinu, tu to apsolīsi vecajai Horsta madamai. Un, ko tu apsolīsi, to tu arī turēsi.

E d g a r s (*acis paceldams*). Vai tad jūs man vēl ticat, madam? Man? Edgaram?

M a d a m a. Es zinu, tu neesi slikts cilvēks. To es zinu, Edgar.

E d g a r s (*viņas roku satverdams*). Jūs to sakāt, madam. Es jums no sirds pateicos. Bet apsolīt nekā nevaru.

M a d a m a. Bet cik ilgi tas lai tā iet! Tava laime, ka barona nav mājā. Bet viņš katru dienu var pārbraukt un tad... (*Edgars atmet ar roku. Madama purina galvu.*) Pie ēšanas tevis arī gandrīz nekad vairs neredz... Šodien atkal pusdienā nebiji. Nāc, varbūt plītē vēl kaut kas silts atradīsies.

E d g a r s. Madam, es nenācu launaga dēļ. Es jūs gribēju lūgt — izgādājat man sarunu ar Kristīni šē jūsu istabā. Citur ar viņu vairs nevar satikties. Viņa no manis bēg.

M a d a m a. Ko tu viņai...? Nu jau tak nekas vairs nav atdarāms. Nē, to es nevaru.

E d g a r s. Es lūdzu, madam!

M a d a m a. Veltīga uztraukšanās, Edgar!

E d g a r s. Es jūs ļoti lūdzu. Beidzamo reizi.

M a d a m a. Nu, manis dēļ. Kristīne tūlīņ būs šē.

E d g a r s. Tad es gaidīšu.

M a d a m a. Tevi ieraudzīdama, viņa nenāks iekšā.

E d g a r s. Tad, lūdzu, pasaucaat mani.

M a d a m a. Jā.

Edgars iziet.

M a d a m a (*paņem lielo mirti no galda un noliek to uz puķu plaukta pie citām puķēm. Skatās mirtē, papurina lēnām galvu*). Mirtīt, cik daudz tev ērkšķu... (*Noslauka acis. Klusums.*)

Kristīne ienāk.

CETURTAIS SKATS

Madama. Kristīne.

Kristīne (*acis aplaiduse apkārt.*) Mamma projām? (*Metas madamai pie krūts. Lielākā izmisumā.*) Madam, madam, glābjat mani! Turat mani! Es sliktu, es sliktu!

M a d a m a. Mīlais bērns...

Kristīne. Ko esmu izdarījuse! Kurp eju! Ko gribu! Vai dzīvoju pa murgiem! Madam, sakāt man, ka sapņoju, saucat mani vārdā, lai pamostos! — ak, lai es pamostos...

M a d a m a. Apmierinies, mīlā... mīlā...

Kristīne. Apmierinies! Ak, es jau arī apmierinājos: vēl viens mēnesis līdz tai dienai, vēl trīs nedēļas, vēl divas... var būt, var būt, ka vēl kaut kas atgadīsies... kāds ķieģelis nokritis... Bet nekas nenotika. Laiks aiztecēja kā sausa smiltis pa pirkstu

starpām, un nu vairs tikai divas dienas! Mīļā, dārgā madam, — man jātop ārprātīgai... (*Nometas pie gultas zemē, lauza rokas un šņukst.*) Man jātop ārprātīgai...

Madama raud klusām, iet uz durvīm, apstājas, cīnās ar sevi un iziet. Tūlī pēc tam ienāk Edgars. Viņš pasper pāris soļu uz priekšu, apstājas un skatās Kristīnē. Garš klusums. Beigās pulkstens uz kamīna ar mīkstām, melodiskām, paklusām skaņām sit pieci. Kristīne pietrūkstas kājās un ierauga Edgaru. Atraunas atpakaļ un rāda, lai Edgars iet laukā.

PIEKTAIS SKATS

Kristīne. Edgars.

E d g a r s (*paceļ mēmi rokas. Tad ar mīlestības un žēlabu pārmēru*). Kristīn!

K r i s t ī n e (*pēc vārdiem taustīdama*). Ko tu gribi?

E d g a r s. Es... nezinu...

K r i s t ī n e. Tad ej ārā!

E d g a r s. Kristīn — paklausies mani!

K r i s t ī n e. Ne tev man vairs kas sakāms, ne man tevī vairs jāklausās. Viss ir beigts! Ej!

E d g a r s. Es zinu, ka viss beigts, ka viss... viss... Es zinu, ka šē stāvu kā suns tavā priekšā, un tomēr... tomēr... (*Aizgrīļojas līdz krēslam, sabrūk tajā, uzliek galvu uz rokas, raud un šņukst.*)

K r i s t ī n e (*pārņemta tausta ar rokām pēc atbalsta. Atspiežas pret kamīnu. Grūti*). Ej projām! Es lūdzu, lūdzu! Ej projām!

E d g a r s. Es nevaru. Man ir jārunā, citādi mani te kaut kas (*sagrābj savas krūtis*) nožņaus. Kristīn, tu mani gribi ieegrūst ellē!

K r i s t ī n e. Es! Es! Pie visa tā — vienīgi tu pats esi vainīgs! Un nu mani apsūdzēt! Ak tu necilvēks!

E d g a r s. Tev taisnība, esmu pret tevi necilvēks... zvērs... velns... Bet es tevi mīloju... es to nemaz nevaru izteikt... Daru tev sirdsēstus un tomēr... Kristīn, es esmu tāds un nevaru citāds būt.

Kristīne. To jau sen esmu sacījuse! Bet tu arī negribi! Tu nevari, tādēļ ka tu negribi — tādēļ, ka nekad neesi gribējis!

Edgars. Es esmu gribējis! Zvēru, ka šoreiz no visas sirds esmu gribējis!... Bet, kā tai krogā iegājām, tā... es nezinu... tā vecā smaka... un uzreiz bij alus uz galda... Un, kad Alders par tevi... tad domāju, viņš grib mani pievilt, un saskaitos vēl vairāk... un, kad tevi beigās ieraudzīju ar Akmentiņu un nopratu, ka viss pagalam... tad velns, kura nevaru un nevaru nomākt, mani uz galvas iegrūda lišņā!

Kristīne. Kādēļ tu man to tagad stāsti? Es jau zinu, ka viss pagalam.

Edgars. Parīt būs viss pagalam, ne šodien. Kristīn, apžēlojies par sevi un mani un negrūd mūs abus postā. Šodien tava sirds tikai smaga aiz dusmām pret mani. Parīt tai būs tāds pats grēks kā manai: tu būsi apsolijusēs un neturēsi vārda, tev būs jādomā par tavu vīru, bet tu domāsi par mani...

Kristīne ievaidas un aizsedz gīmi ar rokām.

Edgars. Un tad tu dzirdēsi, kas ar mani noticis. Tu mani tā vadītu, ka es pavisam nenokļistu. Bet nu es reiz gulēšu grāvmalē skrandās un tu man ar Akmentiņa divjūgu aizbrauksi garām! Un tava sirds būs palikuse tik salta un netaisna, ka tu baznīcā pateiksies Dievam, ka viņš tev ļāvis izbēgt no tāda vīra, un... un... tās būs beigas.

Kristīne. Nē, nē, nē! (*Žņaudz izmisuse rokas.*) Ko lai daru? Ko lai daru?

Edgars. Glāb — pesti mūs abus!

Kristīne (*pēc beidzamās cīņas ar sevi, gandrīz čukstoši*). Es.... es varu tikai mīlēt. (*Noņem sev lēnām vaiņagu un šķidrautu un uzliek tos uz galda. Svinīgi.*) Es nolieku savas vieglās dienas... nesīsim tad arī kopā to krustu, kas mums abiem tiks uzlikts. (*Sniedz Edgaram abas rokas pretī.*)

Edgars sabrūk mēmi Kristīnes priekšā ceļos.

Priekšgars.